

савез пчеларских организација црне горе

ПЧЕЛАРСТВО

2023.
црвена
матица

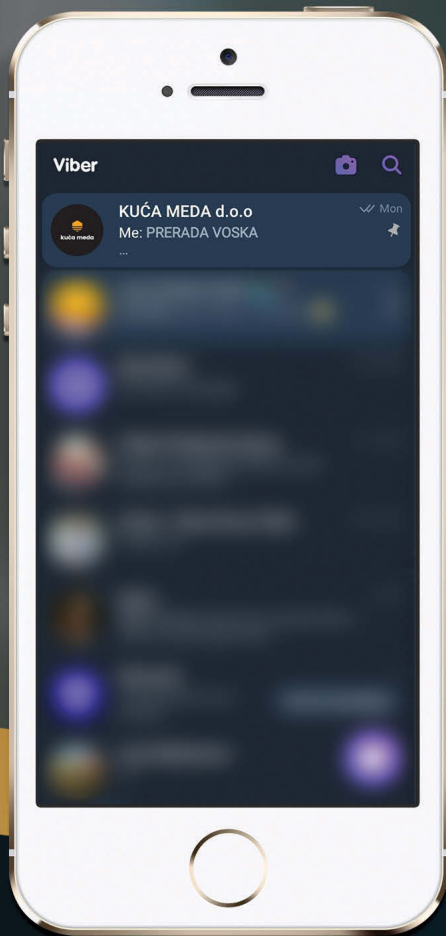
број
260

година XXI * подгорица, септембар 2023. * цијена 1€ * за чланове удружења бесплатан

poklon pakovanje
250g

kuća meda
WWW.KUCAMEDA.ME

PRIDRUŽITE SE VIBER GRUPI

Jednostavnim skeniranjem **QR koda** postajete član najbrojnije pčelarske Vajber grupe u Crnoj Gori.

Postani član Vajber grupe i prvi saznaj:

> JAVNI POZIVI I REGRESI

Pravovremeno ćemo vas obavještavati o svim Javnim pozivima i regresima vezanih za pčelarstvo. Dijelićemo savjete i detaljne instrukcije, dokumentaciju i uputstva i na taj način ćete iskoristiti sve mnogobrojne benefite.

> PROMOTIVNI KATALOZI

Dijelićemo promotivni sadržaj cjelokupne ponude iz Kuće meda. Kreiraćemo kataloge sa najpovoljnijim cijenama i popustima. Obavještavaćemo vas o novim nabavkama.

> SVIJET PČELARSTVA

Nesebično dijelimo iskustva i savjete. Svi članovi grupe mogu komentarisati i učestvovati u raznovrsnim temama vezanim za pčelarstvo u Crnoj Gori.

POSTANI
ČLAN
SKENIRAJ
QR KOD

QR KOD možete skenirati sa bilo kojom aplikacijom za skeniranje QR kodova.

+382 68 844 333

@kucamedacg@gmail.com

Grbe bb, Danilovgrad Crna Gora

SADRŽAJ

У КУЋИ МЕДА ОДРЖАНА РЕДОВНА ГОДИШЊА СКУПШТИНА СПОЦГ	4
НОВОСТИ ИЗ СВИЈЕТА ВИРОСФЕРЕ МЕДОНОСНЕ ПЧЕЛЕ	9
СЕПТЕМБАРСКИ РАДОВИ У ПЧЕЛИЊАКУ	10
У МОЈКОВЦУ ОДРЖАНИ XII ДАНИ МЕДА И ЗДРАВЕ ХРАНЕ	14
ОДРЖАНА ИЗБОРНА СЈЕДНИЦА УДРУЖЕЊА ПЧЕЛАРА „ЦЕР“ ИЗ МОЈКОВЦА	17
ПРЕДСЈЕДНИК СПОЦГ РАДУЛЕ МИЉАНИЋ ПОСЈЕТИО КУЋУ МЕДА УП „ПОТАРЈЕ“ У МОЈКОВЦУ	18
РЕКОРДНИ ПРИНОСИ У ПЧЕЛИЊАКУ РАДОСЛАВА БЕЛЕ ЗЕЧЕВИЋА У ОЦИЋИМА КОД ПЉЕВАЉА	19
„ПОЧЕТНИК“ ИЗВРЦАО „САМО“ 500 КИЛОГРАМА	20
БИЛА ЈЕ ДОБРА ОВА ГОДИНА!	21
У АНДРИЈЕВИЦИ ОДРЖАНА ПРВА МАНИФЕСТАЦИЈА „ДАНИ МЕДА И РАКИЈЕ“	22
БРАНКО ЈЕСТРОВИЋ: АКО ЈЕ ПАША ДОБРА, НЕ СЕЛИМ ПЧЕЛЕ	23
ПРЕЦИЗНА РОБОТИКА ПРАТИ СТАЊЕ У КОШНИЦАМА	24
НАЈАВА И ПРОГРАМ VI ПЧЕЛАРСКОГ САЈМА ЈУГОИСТОЧНОГ БАЛКАНА, КОЈИ ЋЕ СЕ ОДРЖАТИ 23. СЕПТЕМБРА У ВРАЊУ	27

НОВО ПАКОВАЊЕ

Од 2019. године „Кућа меда“ врши организован откуп меда. Откупљује се искључиво мед произведен у Црној Гори у складу са Правилником о откупљу меда. Црногорски мед, пакован у Кући меда може се купити у овом објекту, као и у неколико трговинских ланаца. „Кућа меда“ настоји да понуди црногорски мед у малим паковањима намијењеним хотелима и угоститељским објектима, међутим, с обзиром на чињеницу да се пакује искључиво домаћи мед, цијена нашег производа није конкурентна са увозним медом. Из тог разлога настављамо са активном промоцијом црногорског меда, како би били препознатљивији на тржишту.

Узимајући у обзир квалитет нашег производа, у циљу промоције црногорског меда, припремили смо посебно поклон паковање, за које вјерујемо да може на прави начин представити Црну Гору. Ово промотивно паковање, које вам са задовољством представљамо, припремљено је са циљем да уз домаће вино и маслиново уље промовише љепоте и укусе домаћих производа из наше земље.

Искрено се надамо да ће се и на овај начин препознати квалитет црногорског меда и да ће се ово паковање уврстити у палету производа који ће се користити за промоцију наше земље.

Ваша „Кућа меда“ увијек на услузи!

IMPRESUM

ПЧЕЛАРСТВО
STRUČNO-INFORMATIVNI MJESEČNIK
IZDAVAČ: SAVEZ ПЧЕЛАРСКИХ
ORGANIZACIЈА CRNE GORE

Adresa: Grbe bb 81412 Danilovgrad,
Telefon: 069/941-505
e-mail: spocg@t-com.me
sajt: www.pcelarstvo.me

ZA IZDAVAČA:
Radule Miljanić

V.D. GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA:
Branislav Kadić (067991226)
e-mail: ninaivlado@t-com.me

TEHNIČKI UREDNIK: Dragan Lučić

LEKTURA: Nataša Dajković

Redakcijski odbor „Pčelarstva“:
Danilo Vuković, Dragana Šutović,
dr Mirjana Bojanić-Rašović,
Marjan Plantak, mr Radoslav Bele
Zečević, mr Sanida Šabotić-Adžović

POKROVITELJ:
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

Adresa Redakcije:
Grbe bb, Danilovgrad;
ŽR 510-207440-72
CKB, Podgorica
Sa naznakom: Za SPOCG

ISSN 1800-5411

Rješenjem Republičkog sekretarijata za informacije br. 285 od 11. 01. 2001. godine "PČELARSTVO" je upisano u evidenciju javnih glasila Crne Gore. Aktom Republičkog sekretarijata za informacije 04/01-355/2001. godine časopis je oslobođen obaveza plaćanja poreza na promet.

ŠTAMPA:
HKS SPEKTAR
PODGORICA

SVI IZVJEŠTAJI JEDNOGLASNO USVOJENI

U multimedijalnoj sali Kuće meda, 18. avgusta održana je redovna godišnja Skupština SPOCG u prisustvu delegata iz skoro svih crnogorskih udruženja, koje je pozdravio predsjedavajući Spaso Popović. Nakon dobrodošlice i želje za uspješnim radom, minutom ćutanja odata je pošta preminulim članovima između dvije sjednice. Poslije toga izabrana je verifikaciona komisija u sastavu Biljana Jovanović i Nada Malidžan, koja je ustanovila prisustvo delegata, a zatim je izabrano i radno predsjedništvo.

Predsjednik Skupštine dao je dnevni red na usvajanje koji je jednoglasno prihvaćen.

Delegati su značajnu pažnju posvetili Izvještaju o radu Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore (Savez) za 2022. godinu, koji je zasnovan na prezentaciji aktivnosti koje je sprovodio Savez zajedno sa pčelarskim organizacijama, u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (MPŠV), Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, (Uprava), pčelarima, medijima kao i ostalim institucijama i pojedincima koji su navedeni kroz ovaj dokument.

Inače, Izvještaj o radu Saveza predstavlja analizu aktivnosti koje su sprovedene u skladu sa odlukama

Upravnog odbora SPOCG, koji je u toku 2022. održao tri sjednice u starom i dvije u novom sazivu. Program rada sproveden je u skladu sa mjerama podrške koje su predviđene Agrobudžetom za 2022. Direktna podrška za sektor pčelarstva u okviru mjera Agrobudžeta za 2022. godinu bila je predviđena na 232.000,00 eura. Pored ovih sredstava, u okviru Agrobudžeta su bile na raspolaganju mjere koje su predviđale mogućnost podrške i u ostalim segmentima pčelarske djelatnosti kao što su : nabavka pčelarske opreme i adaptacija objekata kroz MIDAS I IPARD program, takođe, novčana pomoć u iznosu od 200 eura za registrovane poljoprivredne proizvođače, organizovanje studijskog putovanja u Tursku, organizacija pčelarskih manifestacija, podrškarka pčelarima za uzimljanje pčelinjih društava u vidu novčane pomoći od 2 eura po košnici.

PREZENTACIJA DIREKTNIH MJERA PODRŠKE PO KOMPONENTAMA:

UZGOJ
SELEKIONISANIH MATICA

Učešće u nabavci matica

U okviru mjera Agrobudžeta na javni poziv za uzgajivače matica se javilo 10 registrovanih uzgajivača.

DNEVNI RED

Na osnovu člana 32 Statuta Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore sazvana je i održana sjednica Skupštine SPOCG 18. avgusta u Kući meda sa početkom u 10 časova. Predloženi dnevni red sa osam tačaka jednoglasno je usvojen.

1. Izbor Verifikacione komisije
2. Verifikacija delegata – izvještaj predjednik Komisije
3. Izbor Radnog predsjedništva
4. Usvajanje Zapisnika sa prethodne sjednice
5. Usvajanje Izvještaja o radu za 2022. godinu
6. Usvajanje Finansijskog izvještaja za 2022. godinu
7. Rasprava o okvirnom planu rada za 2024. godinu
8. Razno

SERTIFIKOVANI VOSAK

U okviru mjera Agrobudžeta za 2022 godinu predviđena je podrška za nabavku voska u iznosu od 20 000,00 eura. Sprovedenje javnog poziva je ostvarivano od 05. 04. 2022. do 01. 09. 2022. godine. Na poziv se prijavilo 68 pčelara. Vosak koji se nabavlja iz Austrije je sertifikovan sa svom pratećom dokumentacijom. Pčelari su veoma zadovoljni kvalitetom ovog voska, ali jedan od osnovnih problema je kašnjenje u isporuci. Razlog kašnjenja su administrativne procedure, koje usporavaju proces nabavke. Cijena konvencionalnog voska je iznosila 23,00 eura po kilogramu, dok je cijena organskog voska bila 29,00 eura po kilogramu. Konvencionalnog voska je stiglo 500 kilograma, dok je organskog voska stiglo 200 kilograma.

Raspodjela matica je organizovana u periodu od 17.05. 2022. do 30. 08. 2022. godine.

Distribucija matica je vršena dva puta sedmično, utorkom i petkom, uz prisustvo poljoprivrednog inspektora. Za program distribucije matica, Kuća meda je imenovala zaposlenu Ivanu Đuričković. Distribucija je vršena organizovano u saradnji sa pčelarskim organizacijama tako što su pčelarske organizacije dan prije distribucije dostavljale Kući meda spisak sa potrebnim brojem matica. Na dan isporuke matica, ovlašćeni predstavnik pčelarske organizacije je preuzimao maticu iz Kuće meda i distribuirao ih članovima svoje organizacije. U navedenom periodu ukupno je isporučeno 7.255 selekcionisanih matica, o čemu postoje zapisnici poljoprivrednog inspektora. Pčelari su maticu plaćali 10,00 € / kom, a MPŠV je regresiralo svaku isporučenu maticu sa 5,00 €. Iz ovog proizilazi da je trošak za maticu: $7.255 \times 5,00 \text{ €} = 36.275 \text{ €}$.

Regres za maticu je isplaćen od strane MPŠV direktno na račune uzgajivača.

Troškovi distribucije matica su iznosili 0,30 € / kom, što ukupno iznosi

2.176,50 €. Ova sredstva su uplaćena od strane uzgajivača na račun „Kuća meda” DOO, koja je bila zadužena za organizaciju distribucije matica. Selekcionisane maticu su distribuirane lokalnim pčelarskim organizacijama preko ovlašćenih distributera (predstavnik pčelarskih organizacija), nažalost kavezima sa maticama nijesu imali naljepnice koje sadrže ime proizvođača, broj telefona i serijski broj, što je bila ustaljena praksa u ranijem periodu. Svaka pčelarska organizacija je početkom godine dobila kvotu za broj matica. Dodjela kvota je vršena na osnovu broja članova pčelarske organizacije. Distribuciju matica su pratili problemi koje u kontinuitetu imamo, a to je da u pojedinim periodima imamo veću ponudu od potražnje, a takođe i periode gdje je potražnja značajno veća po ponude.

UNAPREĐIVANJE KVALITETA PČELINJIH PROIZVODA I ZDRAVSTVENOG STANJA PČELINJIH ZAJEDNICA

Učešće u sprovođenju zaštite pčelinjih društava od pčelinjeg krpelja varoe.

Zaštita pčelinjih zajednica od krpelja *Varoa destructor* je jedan od prioriteta kada je u pitanju razvoj našeg pčelarstva. Cilj Saveza jeste da što veći broj pčelara koristi registrovane ljekove i na taj način doprinese očuvanju zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica, a takođe i doprinese kvalitetu meda i ostalih pčelinjih proizvoda. Savez u saradnji sa MPRR već 15 godina regresira nabavku registrovanih ljekova za pčele. Zbog sve većih problema sa varozom pčela, te zahtjevima pčelara da unaprijedimo ovu oblast, u 2022. godini regresirani su ljekovi: APIGUARD – regresna cijena za dvije paštete 1,26 eura; APILIFE VAR – regresna cijena za dvije kesice 1,29 eura; FURMITOM – regresna cijena za pakovanje od 10 traka 1.35 eura; MRAVLJA KISELINA – nije bila obuhvaćena javnim pozivom MPŠV za nabavku ljekova, ali je Savez pčelarskih organizacija uvrstio na listu, te je u saradnji sa Kućom meda obezbijedio po regresnoj cijeni od 2,70 eura.

Kako je prvi javni poziv za nabavku

regresiranih ljekova u 2022. godini neuspješno sproveden (niko se nije javio), te je raspisan ponovni poziv i uz posredstvo Saveza i preuzete obaveze da se participacija uplaćuje na žiro račun Saveza, što je bio uslov Veletexa DOO da bi se javio na drugi javni poziv. Iz tog razloga ljekovi su nabavljeni sa zakašnjenjem, odnosno krajem jula, a preuzeti od strane pčelarskih organizacija početkom avgusta. Procedura nabavke ljekova se sprovodila u veoma kratkom roku i bila je organizovana na sljedeći način: pčelari su uplaćivali novčana sredstva na račun udruženja, nakon čega su udruženja uplaćivala novac na račun Saveza. Određeni broj pčelara uplaćivao je novac za ljekove direktno na račun Saveza.

Po spiskovima i uplatama udruženja kao i po spisku uplata fizičkih lica ukupno je preko veterinarske ustanove AMV „Provita” DOO pčelarima isporučeno: APIGUARD 10.263 X 2 / 20.526 kom, APILIFE VAR 3.316 x2 / 6.626 kom i FURMITOM / 2570 pak.

Ukupno za regresirane ljekove, veterinarskoj ambulanti AMV „Provita” DOO, koja je vršila raspodjelu istih, uplaćeno je 20.710,98 eura. Po spiskovima i uplatama udruženja i fizičkih lica, preko Kuće meda, ukupno je pčelarima isporučeno 182 litra mravlje kiseline, a

Savez je na račun Kuće meda za ovu količinu uplatio 491,40 eura. (novac od pčelara).

PODRŠKA SAVEZU PČELARSKIH ORGANIZACIJA CRNE GORE

Prerada voska

Savez pčelarskih organizacija Crne Gore veoma uspješno obavlja djelatnost prerade voska u Kući meda. Zahvaljujući ovoj aktivnosti, pčelari u Crnoj Gori su dobili veoma kvalitetan servis i mogućnost da od sopstvenog voska dobiju satne osnove, izrađene po najsavremenijoj tehnologiji. Sa ovom aktivnošću crnogorsko pčelarstvo je dobilo ogroman napredak u smislu poboljšanja zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica, lakoće dostupnosti voska, povoljnu uslugu prerade itd. Cijena prerade voska za članove Saveza je 1,00 euro po kilogramu, od čega 0,50

eura plaćaju pčelari, a drugih 0,50 eura pokriva Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Ovaj model naplate smo osmislili iz razloga da što veći broj pčelara preradi sopstveni vosak, da takva sirovina ostane u Crnoj Gori i da se kvalitet proizvodnje meda podigne na što veći nivo. Prema jednom istraživanju Saveza, realizovanom u saradnji sa Hemijskim fakultetom iz Beograda, rezultati analize voska iz Kuće meda su pokazali veoma dobar kvalitet. Naime, procenat parafina u pomenutim uzorcima se kretao od 5 % do 15 %, što je veoma dobar rezultat, imajući u vidu da su uzorci iz zemalja okruženja pokazali značajno veće procenat učešća parafina, pa čak i do 90 %. U periodu od 01. 01. 2022. do 31. 12. 2022. godine ukupno je prerađeno 14.000 kilograma sirovog voska. U okviru mjera Agrobudžeta, komponentom C je predviđena podrška Savezu pčelarskih organizacija Crne Gore u preradi voska u iznosu od 7.000 eura, koje su uplaćene Kući meda. Predviđena podrška prerade voska je 0,50 eura po kilogramu. U skladu sa ovim, MPŠV je na ime troškova prerade voska uplatilo na račun Kuće meda 7.000 eura (14.000 kg x 0,50 eura/kg = 7.000 eura).

Zbog insistiranja pčelara da im se omogući prerada sopstvenog voska, uvedena je nova metodologija prerade i cjenovnik, a sve u skladu sa količi-

nom voska. Uslovi za preradu voska su sljedeći:

- cijena prerade voska za članove Saveza 0,50 eura / kg;
- cijena prerade voska za pčelare koji nisu članovi Saveza 0.80 eura / kg;
- cijena prerade voska za pravna lica 1.10 eura / kg.
- pčelarima koji donesu na preradu do 50 kg voska, isti se prerađuje pomiješan sa drugim voskovima u jednoj šarži;
- pčelarima koji donesu na preradu više od 50 kilograma sopstvenog voska, omogućava se, ukoliko žele, da taj vosak prerade kao posebnu šaržu po cijeni od 0.50 eura /kg;

- cijena prerade voska za pčelare koji donesu manje količine i žele da odmah uzmu gotove satne osnove (ako voska ima na stanju) cijena prerade je 0,50 eura / kg.

PODRŠKA MLADIM PČELARIMA POČETNICIMA

Učešće u nabavci pet oformljenih pčelinjih zajednica

Ukupan iznos raspoloživih sredstava po ovom pozivu je iznosio 20.000 eura.

Sredstva podrške su obezbijedena u skladu sa Uredbom o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2022. godinu, Agrobudžetom, budžetskom linijom 1.3. program unapređivanja pčelarstva, komponentom D „Podrška mladim pčelarima početnicima“.

Podrška mladim pčelarima početnicima se odnosila na kupovinu pet oformljenih pčelinjih zajednica pčelaru početniku, ne mlađem od 18 i ne starijem od 40 godina. Mladi pčelari su učestvovali sa 50 % investicije. MPŠV je 05. 04. 2022. godine objavilo javni poziv za dodjelu podrške mladim pčelarima početnicima. Uslovi javnog poziva su predviđali slobodnu nabavku košnica i rojeva, tako da nemamo informaciju koliko je mladih pčelara iskoristilo mjere Agrobudžeta predviđene ovim pozivom.

Organizacija pčelarskih manifestacija i savjetovanja

U 2022. godini uglavnom su održa-

ČASOPIS

Časopis „Pčelarstvo“ je i dalje jedino glasilo iz oblasti poljoprivrede u Crnoj Gori, koje se redovno objavljuje. Struktura časopisa obuhvata stručno-informativnu tematiku, koja ima za cilj da podstakne pčelare na nove tehnologije, znanja kao i da ih pravovremeno obavijesti o aktuelnostima i aktivnostima Saveza. Pošto Budžetom nisu bili predviđeni troškovi štampanja, troškove štampe i honorara za 2022. godinu snosio je Savez iz sredstava od uplata godišnje članarine. Zbog nedostatka novca časopis nije redovno objavljivan, stoga je u 2022. godini izašlo samo 8 brojeva. Krajem 2022. godine, na zahtjev koji smo uputili MPŠV, uz dostavljene fakture, uplaćena su sredstva za štampanje 7 brojeva časopisa u iznosu od 8.777,05 eura. Podsjećanja radi, Redakciju časopisa čine: Branislav Kadić, glavni i odgovorni urednik časopisa „Pčelarstvo“, članovi: Marijan Plantak, Dragana Šutović, dr Mirjana Bojanić-Rašović, dr Ratko Ralević, Šekib Džogović i Slobodan Radović.

Tehnički urednik časopisa je Dragan Lučić, a predsjednik Redakcijskog odbora je Marijan Plantak.

ne tradicionalne pčelarske manifestacije je to: PO „Cetinje”, PO „Podgorica” i PO „Crnogorska pčela”, PO „Mojkovac”, PO „Nikšić”, PO „Pljevlja”.

U pomenutim organizacijama uključen je bio SPOCG, kao i MPŠV koji su novčani iznos, kao pomoć, uplaćivali direktno pčelarskim organizacijama.

II Ostale aktivnosti Saveza

Projekat Atlas medonosnih biljaka sa katastrom pčelinjaka Crne Gore trebao bi biti završen do kraja juna 2023. godine. Atlas medonosnih biljaka Crne Gore ima za cilj da stvori uslove za održivi razvoj pčelarstva, koji je zasnovan na ekonomski i ekološki optimalnom korišćenju resursa pčelinje paše i planskom korišćenju prirodnih resursa u svrhu značajnog povećanja pčelarske proizvodnje u Crnoj Gori. Izrada Atlasa medonosnih biljaka, odnosno uspostavljanje katastra medonosnih botaničkih vrsta na cijeloj teritoriji Crne Gore je i preduslov za potpunu primjenu Pravilnika o bližoj sadržini, načinu utvrđivanja i vođenja katastra pčelinje paše i pčelarskog pašnog reda (Sl. list CG br. 10/2016). U okviru ove publikacije je prepoznato 76 familija sa preko 550 biljnih vrsta, koje imaju značaj za domaću pčelu (*Apis mellifera*). Izdvojena lista vrsta uključuje osnovne fenološke podatke medonosnih vrsta (početak i kraj cvjetanja), sa ocjenom bogatstva nektara, polena i medljike, i ukupnog značaja za pčelinju pašu. U publikaciji je detaljno predstavljeno oko 130 vrsta i rodova medonosnih biljaka, koji imaju presudan značaj za pčelinju pašu na području Crne Gore. Svi podaci su naučno obrađeni i valorizovani tokom rada na terenu, laboratorijskih analiza i obrade podataka iz literature. Prikupljeni podaci o medonosnim vrstama su harmonizovani i u odnosu na druge dostupne baze o medonosnim biljnim vrstama za područje Evrope. Za izradu ove publikacije i formiranje baze podataka o prisustvu i rasprostranjenju medonosnih vrsta Crne Gore obrađeni su podaci koji potiču iz više izvora: terenskih istraživanja, laboratorijskih (melisopalinoloških analiza), herbarijumske zbirke Univerziteta u Novom Sadu, Prirodno-matematičkog fakulteta, informacija dobijenih od pčelara tokom formiranja katastra

pčelinjaka, kao i drugih baza podataka. Pored štampane verzije, u izradi je i elektronska baza podataka – Katastar medonosnih biljaka Crne Gore.

IZBORNA SKUPŠTINA

U toku 2022. godine Savez je shodno Statutu održao izbornu Skupštinu.

Sjednica Skupštine SPOCG održana je 16. septembra 2022. u Kući meda.

Sjednici je prisustvovalo 45 delegata, koji su delegirani shodno odredbama Statuta Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore. Na sjednici su usvojeni Finansijski izvještaj i Izveštaj o radu za 2021. godinu. Na Skupštini je izabran predsjednik Skupštine SPOCG gospodin Spaso Popović.

Takođe za naredni četvorogodišnji mandat izabran je predsjednik SPOCG gospodin Radule Miljanić. Shodno regionalnoj zastupljenosti izabran je Upravni odbor, koji čine 4 člana iz južne regije, 7 članova iz centralne regije i 5 članova iz sjeverne regije. Upravni odbor broji ukupno 16 članova i predsjednika SPOCG, tj. predsjednika UO kao 17. člana. Na sjednici je izabran i Nadzorni odbor, koji čine 3 člana po jedan iz sve tri regije. Članovi Nadzornog odbora su na svojoj prvoj sjednici, održanoj 11. 11. 2022. godine izabrali za predsjednika gospodina Marka Radosinovića.

DAN PČELA I MEĐUNARODNI KONGRES PČELARSTVA

Svjetski dan pčela, obilježili smo i 20. maja 2022, uz prigodan program, koju su pripremili učenici nižih razreda OŠ „Njegoš” iz Spuža, a uz prisustvo

naših tradicionalni partnera. Kada je u pitanju obilježavanje ovog, za nas značajnog datuma, bili su prisutni predstavnici Ambasade Slovenije, predstavnici MPŠV, kao i predstavnici lokalne uprave Opštine Danilovgrad.

Međunarodni VII kongres pčelarstva i pčelinjih proizvoda održan je 12. i 13. novembra 2022. godine u Sarajevu. Na kongresu su bili prisutni predstavnici iz regiona i šire (Slovenija, Hrvatska, Srbija, Mađarska, Turska, Makedonija...). Na poziv organizatora kongresu je prisustvovao predsjednik SPOCG Radule Miljanić, kao i predstavnici MPŠV Dragana Štović i Ranko Bogavac. Predsjednik SPOCG se učesnicima kongresa obratio drugog dana, izlaganjem o stanju pčelarstva u Crnoj Gori. Sveukupno utisci sa kongresa su veoma pozitivni.

Sve aktivnosti po stavkama detaljno je obrazložio predsjednik SPOCG Radule Miljanić dok je Ranko Medojević na ovu temu postavio pitanje da li Savez izdvaja sredstva za manifestacije. Miljanić je odgovorio da je to nadležnost resornog ministarstva, a ne Saveza.

Izvještaj o radu usvojen je jednoglasno

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ ZA 2022. GODINU

Predsjednik Skupštine je pojasnio delegatima da su na vrijeme dobili material sa Finansijskim izvještajem, a takođe i Izvještaj i mišljenje o finansijkom poslovanju SPOCG u 2022. godini od strane nadzornog odbora sa zaključkom – „Na osnovu detaljnog

APIMONDIA

Savez pčelarskih organizacija je u saradnji sa Turističkom agencijom „Galileo” iz Podgorice organizovao studijsko putovanje u Istanbul za vrijeme održavanja kongresa APIMONDIA 22–28. avgusta 2022. godine. Kvota za ovo putovanje je urađena na osnovu broja članova svake pčelarske organizacije, te je na taj način i određen broj putnika za Tursku. Uplata po osobi je iznosila 235 eura sa putnim osiguranjem. Ukupno za Tursku je na kongres

APIMONDIA otputovalo 44 putnika. Za ovo putovanje, na zahtjev Saveza, MPŠV je pokrilo troškove prevoza do Turske i nazad u iznosu od 3.500 eura. Agenciji „Galileo” sa računa Saveza je uplaćeno ukupno 10.625 eura. Napominjemo da nijesmo bili zadovoljni organizacijom puta od strane agencije „Galileo”, te smo sa njima i prekinuli saradnju za ubuduće.

uvida u navedene izvještaje i pojašnjenje konstatujemo da nema propusta u radu u ovoj oblasti. Svi nalozi, odnosno prihodi i rashodi su uredno knjiženi, i mimo finansijskog plana i odluka Upravnog odbora sredstva nijesu trošena. Konstatujemo da se domaćinski poslovalo u 2022. i da za sve finansijske transakcije postoji zakonski i statutarни osnov kao i potrebna dokumentacija. Na kraju možemo konstatovati da je rad našeg saveza u navedenom izvještajnom period u pogledu finansija bio dobar i transparentan.”

Poslije kraće rasprave i par pojašnjenja od strane predsjednika Saveza, Skupština je jednoglasno usvojila Finansijski izvještaj SPOCG za 2022. godinu

OKVIRNI PLAN RADA ZA 2024. GODINU I RAZNO

Miljanić je pojasnio kako je praksa da u oktobru i novembru UO kreira aktivnosti za naredni period, a koje će biti predočene resornom ministarstvu na razmatranje i usvajanje. On je mišljenja da je edukacija donekle zapostavljena i da na tom planu treba više raditi u idućoj godini dok je za Atlas medonosnog bilja istakao da se radi o kapitalnom dokumentu.

Prvi čovjek Saveza upoznao je delegate da je poslije provjere mogućnosti štampanja Atlasa u Crnoj

OTKUP MEDA

U 2022. godini od pčelara je otkupljeno 3.303,70 kilograma meda po cijeni od 9,00 eura.

Kuća meda je ukupno otkupila med od 9 pčelara i to Veselina Gardaševića, Željka Vujotića, Vladimira Radulovića, Darka Radovića, Zorice Dulović, Dejana Baukovića, Momira Delića, Mila Šestovića i Rajka Maraša. Od pomenutih pčelara ukupno je otkupljeno 3.303,70 kilograma meda.

Gori i negativnih odgovora, tražio od predstavnika MPŠV da traže ponudu od beogradske štamparije, koja je već odštampana određeni broj primjeraka, cijenu štampe za tvrdi i meki povež kako bi se na UO dogovorili o načinu i mogućnostima kupovine od strane pčelara ovog značajnog naslova. Bilo je predloga da resorno ministarstvo dijelom sponzoriše pčelare pri kupovini Atlasa.

Miljanić se kratko osvrnuo i na značajne posjete Savezu tokom prošle godine, a to su posjete

ambasadora Republike Slovenije Gregora Preskera, zatim zamjenice direktorice Svjetske banke za Evropu Silvije Mauri i ambasadorke UAE Nabile Alšamsi, koje mogu biti od značaja za budući rad i aktivnosti Saveza.

Milan Čelebić iz Bara je insistirao da se unaprijedi segment raspodjele

matica sa kvotama koje bi bile prihvatljive za sve pčelare, dok je Nada Malidžan iz Podgorice zahtijevala da se više računa povede kod raspodjele lijekova. Na predloge da se naredne posjete organizuju u Turskoj i Sloveniji, Medojević je naglasio da bi bilo dobro da se obiđe i Moskva, gdje se nalazi jedan od najvećih i najprestižnijih pčelarskih centara u svijetu.

Predsjednik PU „Potarje“ iz Mojkovca je izrazio želju da u goste pozove ambasorku Alšamsi za koju bi organizovao prigodan koktel i izlet na Biogradsko jezero. Isto tako, kada je riječ o edukativnim ekskurzijama, vrijedi posjetiti ona mjesta i gradove gdje su veoma popularne i aktuelne API komore. Zoran Pavićević je u saznanju da su neke kolege nabavljali „kranjsku maticu“ iz Holandije i Bosne, pa je pitao da li ima šanse i mogućnosti da se neko od naših pčelara i veterinarar ozbiljnije pozabavi tim problemom nabavke i proizvodnje matica. Takođe, on je pitao da li postoji mogućnost plasmana i prodaje crnogorskog meda u UAE. Miloje Vujašević je pitao da li udruženja mogu da dobiju makar po jedan primjerak Atlasa dok ne bude u prodaji. Na kraju Miljanić je napomenuo i mogućnost da fondacija „Njegoš“ oformi dva selekcionisana pčelinjaka. Ovaj projekat bi trebalo da realizuju MPŠV, Biotehnički fakultet i SPOCG.

B.K.

ZAKLJUČAK

Pčelarsku 2022. godinu možemo ocijeniti uspješnom kada se to posmatra sa aspekta prionosa. Prošla godina je, izuzev Podgorice sa okolinom i pojedinih lokaliteta, na nivou države bila zadovoljavajuća. Najveća količina prionosa kada je med u pitanju je bila od medne rose

(medljikovac). Prethodnu godinu karakterisala je suša koja je nastupila sredinom juna što je značajno uticalo na nedovoljne količine proteina u pčelinjim zajednicama (polen i perga), a kao posljedicu toga imamo nemogućnost obezbjeđivanja dovoljene količine kvalitetne zimske pčele, što je zaposledicu imalo i značajne gubitke, posebno u kontinentalnom dijelu zemlje.

Ovaj problem je prisutan u kontinuitetu usljed klimatskih promjena, što je postalo i globalni problem, pa se pčelari kao i same pčele moraju prilagođavati problemima ove vrste koji će u budućnosti biti još izražajni. I dalje veliki problem kvalitetnom održavanju pčelinjih zajednica pričinjava varoa, sa kojom se sve teže izboriti, posebno kada se koriste samo organska sredstva zaštite. Neophodno je u izvještaju naglasiti da u našoj državi nemamo institucije i kadrove koji se bave naučnoistraživačkim radom kada je u pitanju problematika u pčelarstvu, te smo primorani da nova saznanja dobijamo sa strane. Bez obzira na sve, među pčelarima je uvijek vladao entuzijazam, pozitivna misao i nada da će naredne godine biti bolje u svakom pogledu. U daljem razvoju našeg pčelarstva neophodno je nastaviti sa razvojem svih programa koji prate pčelarstvo u našoj zemlji i pokušati ih dovesti do nivoa optimalnosti. Održivost čitavog procesa se zasniva na kontinuiranom radu, uzajamnoj podršci svih aktera zajedno sa pčelarima.

NAUČNA KOMUNIKACIJA O NOVIM DOSTIGNUĆIMA ISTRAŽIVANJA O MOGUĆIM UZROČIMA GUBITAKA PČELINJIH ZAJEDNICA I OPSERVACIJA NA TU TEMU DR VIOLETE SANTRAČ

NOVOSTI IZ SVIJETA VIROSFERE MEDONOSNE PČELE

Apis mellifera Solinivirus-1, novi virus medonosnih pčela koji je ostao neotkriven preko decenije, široko rasprostranjen u SAD-u.

Za nauku je potrebno vrijeme, nivo tehnološkog razvoja, interes o promjeni, finansije i misleći izvršio. U traženju razloga nastanka ogromnih višegodišnjih gubitaka pčelinjih zajednica u USA, (<https://research.beeinformed.org/>) grupa naučnika objavila je rad koji može potaknuti dalja istraživanja i u okviru multikazalitetu u patologijama slabljenja i nestanka pčelinjih zajednica, ukazati na NOVI patogen koji u ovom momentu hipotetski može biti uzrok a ne samo "koincidentni" novi virus medonosne pčele.

Virus, skraćeno označen kao, **AmSV1** je identifikovan u pčelinjaci- ma sa visokim stopama neobjašnjivih gubitaka pčelinjih zajednica a hipotetski čini ozbiljnu pretnju pčelarstvu širom Sjedinjenih Američkih Država.

AmSV1 je RNA virus sa pozitivno-lančanom RNK dužine 10.6 kb

koji pokazuje sličnost sa virusima iz porodice Soliniviridae. Dokazan metagenomskim analizama u velikom broju uzoraka.

Nakon vještački izvedene injekcije pčelinjih lutaka sa AmSV1, primećeno je povećanje titra virusa i akumulacija negativnog lanca AmSV1 RNK, što ukazuje na replikaciju virusa odnosno njegovo umnožavanje u uslovima datog domaćina. Kod ovako inficiranih pčela radilica, AmSV1 je pronađen u različitim segmentima tijela, glavama, grudima i stomacima, što sugerise da virus izaziva **sistemska infekciju** kod medonosnih pčela.

Rasprostranjenost AmSV1: Analizama preko 900 uzoraka iz pčelinjaka širom Sjedinjenih Američkih Država dokazano postojanje AmSV1 virusa pčela već iz istorijskih uzoraka iz perioda 2010. godine. U 2021. godini, AmSV1 je detektovan u 10.45% pčelinjaka, najviše uzorkovanih u **junu i julu** mjesecu, posebno u severozapadnom i severoistočnom dijelu zemlje. Značajna pozitivna veza između AmSV1 virusa i zajednica bez

matice (podaci rezultata nadzora iz pčelinjaka) što ukazuje na vezu između virusa i "lošeg zdravlja matice".

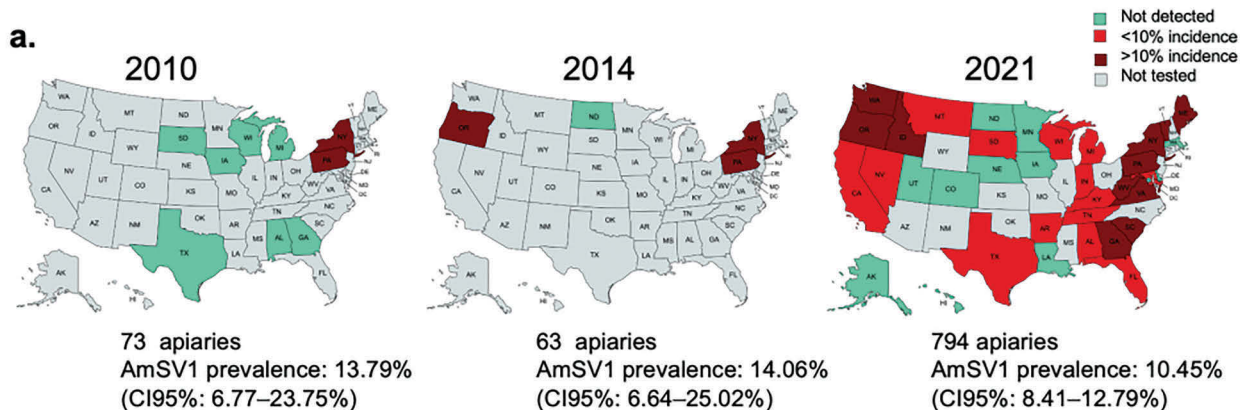
Značaj i potreba za akcijom: AmSV1 virus predstavlja nov i neizvjesno još koliko ozbiljan izazov za opstanak pčelinjih zajednica, održivo pčelarenje, resurse hrane, biodiverzitet.

AmSV1 virus je naučno evaluirana moguća prijetnja medonosnim pčelama i pčelarstvu u Sjedinjenim Američkim Državama. Upravljanje ovim problemom za druge zemlje u kojima se saopštavaju neobjašnjeni gubici pčelinjih zajednica, zahjete saradnju između naučne zajednice, pčelara, zakonodavaca i vlade neke države kroz međunarodnu saradnju i nastavak virusoloških istraživanja u drugim zemljama što predstavlja ključ za suočavanje s globalnim izazovima i dostizanje napretka u sferama nauke i tehnologije.

Rad u cjelosti se može naći na linku:

DOI: 10.3390/v15071597

Dr Violeta Santrač

Georeferisanje AmSV1 u funkciji vremena

Na izmaku jedna, na pragu druga sezona

Septembar je prvi jesenji mjesec, u kojem se još uvijek mogu registrovati relativno visoke temperature. U prosjeku kreću se od 18 do 25 °C, a na jugu znaju biti gotovo ljetnje i preko 30°C. Padavine su slabe, no ponekad se zadesi i izuzetno kišoviti septembar. Sunčanih sati bude od 230 do 260. U septembru cvjeta i bršljan, krajem mjeseca. Bršljan pčelama daje dobru jesenju pašu kao podsticaj, ali je važan i za stvaranje zaliha. Još nije dokazano je li med od bršljana štetan za zimovanje, ali jedno je sigurno, da ako posluži vrijeme, mlade matice zaliježu po nekoliko okvira legla, a pčele done-su puno polena. Podstaknute kasnom jesenjom pašom ili prihranjivanjem, matice polažu jaja i leglo se razvije na 5 do 7 okvira. Ovakvo jesenje leglo izuzetno je korisno jer će se iz njega izleći mlade dugoživuće pčele, koje će postepeno do uzimljanja zamijeniti stare ljetnje tj. kratkoživuće pčele.

Samim tim, svaki pčelar treba da provjeri količinu i kvalitet meda u plodištu. Ako kojim slučajem ima medljikovca, okvire sa takvim medom treba izvaditi, a pčelama treba dati okvire sa cvjetnim medom ili pčelinje zajednice prihraniti. Prihranjivanje treba obaviti što ranije kako bi zajednice mogle razviti što više legla. Kada se na vrijeme počne prihrana šećernim sirupom, taj sirup prerađuju uglavnom stare pčele čime se mlade pčele čuvaju od fiziološkog iscrpljivanja, a s tim mladim pčelama zajednica će biti uzimljena. Da bi se stvorile zalihe, potrebno je prije prihranjivanja ukloniti treći nastavak kako bi se hrana koncentrisala tamo gdje će biti klupko. Zalihama hrane moraju se osigurati i pomoćne zajednice (nukleusi), a slabe zajednice sa starim i lošim maticama spajaju se s jakim zajednicama. Još uvijek moramo paziti da ne izazovemo grabež.

Nastavljamo i borbu protiv varoe i to samo sa kontaktnim sredstvima jer sada izlazi veliki broj mladih pčela, a matica sve manje ili gotovo ništa ne zaliježe. Sada je pravo vrijeme da varou stavimo pod kontrolu i maksimalno smanjimo njen broj do zimskog tretmana.

PRIHRANA GUSTIM SIRUPOM

Pčelinje zajednice, a to zavisi od njihove snage, treba da budu osigurane za zimsko - prolječno razdoblje sa po 15 do 20 kg meda, uglavnom poklopljenog, a isto tako i 2 do 3 okvira polena. Ako košnica ima dva nastavka u oba treba imati 18 do 25 kg meda i 3 do 4 okvira s polenom, jer su ovakve zajednice brojčano jače. Dvije trećine hrane treba da budu u gornjem nastavku, a jedna trećina u do-

njem. Ako zajednice nijesu izuzetno jake, mogu zimovati samo u jednom nastavku s ukupno 15 do 18 kg meda, a one srednje jake sa 12 do 15 kg. Količina meda se procjenjuje „od oka“. Kada je količina hrane manja, zajednice treba prihraniti gustim sirupom (1,5 : 1) kako bi se pčelama osigurale zalihe hrane dobro bi bilo u sirup dodati po 0,3 grama vinske kiseline ili ½ kašike običnog vinskog sićeta na svaki kg šećera. U većim količinama kisjelina bude štetna jer ona smeta djelovanju enzima invertaze, koji se nalaze u izlučevini mliječne žlijezde, zbog čega znatni dio saharoze u sirupu ostane neinvertiran. Stvaranje zaliha treba napraviti na vrijeme, nikako kasnije od prve polovine septembra, kako bi bilo podsticajnog efekta i da bi se sirup mogao poklopiti do početka uzimljanja. Na ovakav način prilikom prerade sirupa (zgušnjavanju i invertiranju) sudjeluju i stare pčele, koje će do zime sigurno uginuti. U

SNAGA DRUŠTVA

Septembar je vrlo bitan mjesec i zbog toga što pčelar mora ustanoviti koja su društva sposobna za zimu, a koja nijesu. Radi toga je neophodno da se sva gnijezda svedu na zimski obim. Društva koja nemaju maticu ili imaju lažnu maticu nijesu sposobna da prežive zimu i potrebno ih je odstraniti. Ako je društvo samo slabo, košnica se može istresti na nekom udaljenom mjestu, a zatim se mora dezinfikovati. Ako je društvo bolesno mora se potpuno uništiti. Ako pri pregledu utvrdimo da društvo zaposijeda 9–10 DB, 12–14 LR ili 18–22 Fararovih ramova pčela i legla u svim stadijumima, onda možemo reći da su društva, što se tiče snage, spremna za zimovanje. Ostala društva koja su nešto slabija treba ostaviti samo ako imaju mlade matice i ako su snabdjevena dovoljnim količinama hrane (ne ispod 3 kg po ulici pčela). Izuzetno slaba društva koja imaju 5–6 DB ili 6–7 LR ramova pčela sa različitom površinom legla treba bez sentimentalnosti rasformirati. Takva društva troše 4–5 puta više hrane po 1 kg pčela u odnosu na jaka i predstavljaju ne samo rizik pčelinjaka u narednom periodu nego i čisti deficit u svakom pogledu. Takva društva treba pripojiti srednje jakim i jakim društvima ali nikako ramovima, već isključivo pčelama. Apsolutno treba izbjegavati kontakt pčela sa stranim saćem, jer su takve egzibicije u prirodi nedopustive, a i savremena epidemiologija sve više ukazuje na rizike od horizontalnog prenosa bolesti pčela. Podsjetimo i na staro pravilo - nikada ne treba spajati dva slaba društva, jer ćemo dobiti treće, isto takvo.

slučaju kasnog prihranjivanja velikim količinama sirupa mlade pčele se za vrijeme prerade jako fiziološki istroše, što se kasnije odražava na dužinu njihovog života kao i na hraniteljsku moć idućeg proljeća. Pčele nijesu u stanju da uvijek prerade i poklope kasno dodati šećerni sirup. U tom slučaju takav sirup preko zime upija vlagu i vrlo lako se može ukisjeliti, što kasnije izaziva proliv i veliki pomor pčela. U slučaju kasnog prihranjivanja većim količinama šećernog sirupa, iako su u jesen pčelinje zajednice jake, one prezimljuju oslabljene sa istrošenim i izmučenim dugoživućim pčelama. Takve zajednice često stradaju od nozemoze kao i drugih oboljenja, zbog čega u rano proljeće jako zaostaju u razvoju. Pogrešna je praksa da se u jesen pčelinjim zajednicama oduzmu sve zalihe meda i to iz plodišta i da se zamjene šećernim sirupom. Cvjetni med je visokokvalitetna prirodna hrana za pčele i više od toga, bogata kako jednostavnim, grožđanim i voćnim šećerima koje organizam lako vari, tako i mikro i makro elementima, enzimima, organskim kiselinama i drugim korisnim sastojcima, kojih nema u običnom konzumnom šećeru. Moji ogledi, kao i oni u inostranstvu, su pokazali da samo djelimična zamjena nektarnog meda šećernim sirupom i to kada je na vrijeme obavljeno jesenje prihranjivanje nema štetnih posljedica po pčelinju zajednicu. Dozvoljeno je da se samo do 40% meda, potrebnog za zimovanje oko 8 kg može zamijeniti, tj. da pčelinjoj zajednici u jesen možemo dodati oko 4 do 7 kg šećera kao zalihi. Na ovakav način pčelinje

ZAŠTITA OD VJETRA

Mnogi pčelari iznenade se kad vide da društva pojedinih godina pojedu mnogo hrane preko zime iako zima te godine nije bila surova. Jedna stara ruska izreka kaže „vjetar izduvava med iz košnice“, pa je veoma vjerovatno da količina hrane u proljeće zavisi od toga koliko je bilo vjetrova do proljeća. Stručnjaci sa instituta "Ribnoe" kažu da se pri brzini vjetra od 8 m/s za 2–3 sata mijenja cjelokupna zapremina vazduha u košnici. U nedostatku prirodne zaštite od vjetra možemo postaviti i vještačku (najbolje kukuruzna trska) kako bi odmah zaštitili onu količinu hrane koju smo do tada obezbijedili. Treba obratiti pažnju i na rastojanje vjetrobрана od košnica koje ne smije biti veće od jednog metra. Stručnjaci kažu da je produktivnost za 60% manja ako je rastojanje vjetrobрана 15 metara od košnica.

zajednice će potrošiti sav šećer tokom zime, a u rano proljeće za svoj razvoj će iskoristiti zalihe meda, koji je nezamjenjiva visokokvalitetna hrana. Ovo se odnosi na krajeve gdje dosta rano dolazi glavna paša, tu je potrebno da se pčelinje zajednice što prije razviju. Sirup je najbolje davati topao (35 do 40 °C) i to u velikim obrocima od 3 do 4 litra. U plodištu obavezno treba da budu 2 do 3 okvira s polenom. Da se pčele slabijih zajednica ne bi iscrpljivale, dobro im je za dopunu zaliha dati okvire sa prerađenim i poklopljenim sirupom iz jakih i zdravih zajednica. Nakon svega napravljenog, procjenjuje se kvalitet meda u okvirima. Ni u kom slučaju u gnijezdu ne bi smio ostati medljikovac ili med od sokova grožđa ili otpalog voća, jer u takvom medu ima jako puno za pčele nesvarljivih elemenata i veliki procenat mineralnih soli, što preko zime može izazvati proliv i smrt pčela. Okviri sa medljikovcem mogu se iskoristiti u proljeće bez ikakve opasnosti za pčele. U slučaju kada se prihranjuju kasnije, a vrijeme je već zahladilo, pčele ne mogu dobro poklopiti sirup u saću. Preporučuje se poslije osnovnog prihranjivanja još 6 do 8 večeri davati sirup u malim količinama da bi popunile i poklopile ćelije. Za vrijeme prihranjivanja leta treba smanjiti i preduzeti sve mjere protiv grabeži između pčelinjih zajednica, jer u to doba i najmanja nepažnja može izazvati grabež, a posljedice budu neprocjenjive.

KVALITET SAĆA I NJEGOVO POZICIONIRANJE

Mnogi svjetski naučnici su se bavili problematikom izbora saća koje treba ostaviti pčelama za zimovanje i svi se slažu da u plodištu ne treba ostavljati mlado saće, već ono starije. Profesor Farar je na osnovu svog dugogodišnjeg iskustva utvrdio da pčele najbolje zimuju na saću u kome su se pčele legle najmanje četiri puta, a do iste konstatacije došli su i naučnici iz Rusije. Ovakvo saće će najbolje sačuvati toplotnu energiju pa će i potrošnja hrane biti manja. Zato centralni ramovi sa mednom ka-

pom moraju imati ovakvo saće koje još uz to ne bi trebalo da ima trutovskih ćelija, ne smije biti talasasto izgužvano ili oštećeno i mora biti providno. Ako ostavimo saće sa razvučenim i sa više od jedne trećine trutovskih ćelija imaćemo za posledicu loš prolječni razvoj jer će društvo trošiti mnogo snage i hrane za izvođenje trutova, a pčelar od takvog društva neće imati nikakve koristi. Veliki broj okvira sa starim saćem u košnici povlači veći rizik od kristalizacije ugljenohidratne hrane. Ako do sada nijesmo klasirali saće, septembar je krajnji rok da se to ispravi jer posljedice mogu biti katastrofalne. Veoma je važno da saće u košnici bude pravilno pozicionirano, tj. da raspored ramova sa saćem odgovara prirodnom pozicioniranju. Kada pronađe novo stanište prirodan roj počinje da gradi svoj prvi sat koji će za njega uvijek biti centralni, sa svim svojim karakteristikama. U proljeće, prvo saće koje izgradi je radiličko, dok kasniji rojevi ponekad prije radiličkog prvo izgrade trutovsko saće ili saće namijenjeno za med. Američki pčelar Mike Housel iz Orlanda u Floridi je primijetio da pčele u prirodi grade ovaj sat drugačije od ostalih satova. Kada se pogleda u dno ćelija ovog centralnog sata vidi se slika obrnutog ipsilon koja je nastala slaganjem romboičnih površina ćelija sa

druge strane. Ako zamislimo da ovaj ram stoji mirno, a mi predemo sa druge strane sata, takođe ćemo vidjeti da je na dnu formacija obrnutog ipsilon. Kod pčela u prirodnom staništu samo na ovom satu i sa jedne i sa druge strane se nalazi formacija obrnutog ipsilon. Dva sljedeća sata koja se dalje grade lijevo i desno, „gledaju“ ovaj centralni sat stranama sa formacijom obrnutog ipsilon, dok je sa druge strane ovih satova formacija normalnog ipsilon. Svi ostali ramovi koji dolaze, sa obje strane, takođe zadržavaju isti raspored. U tijelima košnice ramovi se pozicioniraju bez centralnog rama koji se u prirodi prvi izgrađuje pošto ne postoji osnova koja sa obje strane sata ima formaciju obrnuto ipsilon. Postoje pčelari koji osporavaju ovakve stavove o pozicioniranju saća, ali poznata američka komercijalna pčelarka Dee Lusby (Tucson, Arizona) na osnovu sopstvenog iskustva i posmatranja navodi niz prednosti. Ona i njen suprug su, prepoznavši vrijednost Hausel pozicioniranja, preraspodijelili blizu 35000 ramova u njihovim košnicama, i kažu da su se problemi koji se tiču izvlačenja satnih osnova smanjili ili potpuno nestali. Dalje navodi da poslije pravilnog pozicioniranja nestaju problemi zalijeganja izvučenih ramova od strane matice, da ramovi u medištu počinju da se bolje izvlače i da imaju manje zapera-

ka, a takođe prestaju i problemi sa zapercima ili duplim saćem u plodištu. Mnogo puta se nailazi na nepravilno izgrađeno saće sa prelazima i veličinom ćelija koje se razlikuju za 0,2–0,3 mm od prosjeka, a Dee kaže da pravilnim pozicioniranjem ovaj problem nestaje.

ZIMOVANJE

U toku zime, u slabijim pčelinjim zajednicama, zbog otežanog održavanja mikroklimе u košnici, odnosno gnijezdu, potrošnja hrane po jednoj pčeli znatno je veća nego u jakim zajednicama, zbog čega se one još više iscrpljuju, pa samim tim teže zimuju i lakše obolijevaju. U jakim pčelinjim zajednicama matica prestaje polagati jaja u oktobru, a u slabijim zajednicama i do kraja novembra što nazivamo zakašnjelo jesenje leglo. Njegovanje takvog zakašnjelog legla kao i preranog zimskog legla zahtijeva veliku potrošnju hrane i zbog potrebe održavanja više temperature u leglu i to oko 35 °C što jako brzo iscrpljuje pčele. Povećanjem legla u slabijim zajednicama pored povećanja potrošnje hrane, povećava se i vlažnost vazduha, što dodatno opterećuje pčele. Sve ovo dovodi, na kraju, do velike iscrpljenosti pčela i njihovog velikog stradanja tokom zime. U slabijim pčelinjim zajednicama tokom zime pčelinje klupko bude relativno malo, pa se često događa da ono gubi kontakt s hranom, koja je smještena lijevo ili desno od njega. Krećući se prema gore za hranom, pčele će potrošiti zalihe iz medene kape i doći na satonoše. Ako pčelar tada ne reaguje dodavanjem pogače, takva zajednica propada. Pčelinje zajednice koje uđu u zimu slabe sa oko 15000 pčela, imaće velike gubitke tokom zime i to najmanje oko 20%, a iz zime će, ako prezimi, izaći sa jedva 10000 do 12000 pčela. Takve slabe zajednice teško će moći iskoristiti ranu razvojnu pašu, a bagremovu pašu će dočekati nedovoljno razvijene što će usloviti male ili nikakve prinose. U pčelinjim zajednicama koje u zimu uđu sa 20000 do 25000 pčela, potrošnja hrane biće optimalna i to oko 1 kg mjesečno. Pčelinje klupko bude u promjeru oko 30 cm i koju god poziciju zauzme u toku zime uvijek će imati dobar kontakt sa skoro svim bočnim okvirima s zalihama hrane, pa će se rijetko dogoditi da pčele potroše svu hranu iz medne kape. Pčele iz takve zajednice su krupnije, vitalnije, duže žive i teže obolijevaju. Matice u takvim zajednicama prestaju polagati jaja već u drugoj polovini oktobra i nemaju produženog jesenjeg legla. Takve pčelinje zajednice izlaze iz zime jake sa oko 17000 do 20000 pčela i u toku proljećnog razvoja dobro iskorištavaju rane cvjetove medonosnih i polenosnih biljaka. Kraj marta i početak aprila dočekaće sa oko 23000 do 25000 pčela, pa će tako jake zajednice iskoristiti voćnu pašu, a u glavnu pašu ući će izuzetno jake sa oko 55000 do 60000 pčela. Tako da svi oni koji „govore o zajednicama sa 80000 i više pčela“, neka i dalje uživaju u tim brojkama jer realna situacija „govori o drugim brojkama“!

izvor: pčelarska literatura i sajtovi

Raj za pčele i pčelare na obalama Tare

Urežiji Udruženja pčelara „Mojkovac“ u istoimenom gradu su 14. avgusta održani XII Dani meda i zdrave hrane, pripremljeni i realizovani uz veliku podršku lokalne turističke organizacije. Za pravu srdačnu dobrodošlicu gostima, izlagачima i sugrađanima postarala se umiljata srednjoškolka Jovana Knežević, podsjećajući prisutne na značaj ove manifestacije, koja na najljepši mogući način afirmiše pčelarstvo u ovom kraju i šire.

-Ovo je jedinstvena prilika da degustiramo i uvjerimo se u vrhunski kvalitet proizvoda vrijednih domaćina ne samo sa područja ove opštine, nego i Bijelog Polja, Berana, Petnjice, Pljevalja i Andrijevice kao i dragih prijatelja iz Prijepolja i Arilja, rekla je Jovana i naglasila da su štandovi ukrašeni medom, ljekovitim biljem, sokovima, vinom, rakijom i suvenirima.

ma. Za predsjednika UP „Mojkovac“ Duška Jokića turisti koji tokom avgusta i septembra posjete ovaj grad, smješten u dolini rijeke Tare i okružen najljepšim planinskim vrhovima, navikli su na mnogobrojne sadržaje poput ovog.

-Svaka smotra i manifestacija reklamnog, prodajnog i edukativnog karaktera na sebi svojstven način promovise dio tradicije i kulture ovog kraja. Zato mi čini čast i zadovoljstvo da vas sve pozdravim u svoje lično i ime Udruženja pčelara „Mojkovac“, najstarijeg u Crnoj Gori, koje danas broji oko 50 članova i po dvanaesti put rado dočekuje pčelare iz naše zemlje i okruženja. Udruženje pčelara „Mojkovac“ je malo po broju članova, ali je veliko po broju dobrih ljudi i dobrih pčelara. Ljepotu naših predjela nije lako opisati riječima. Zapravo, ne postoje riječi koje na pravi način oslikavaju tu divlju ljepotu. Mojkovac

je okružen planinama Sinjajevinom i Bjelasicom, čiji su pašnjaci i livade pravi raj za pčele, pa se možemo pohvaliti dobrim uslovima za pčelarstvo i mislimo da je pčelarstvo razvojna šansa opštine Mojkovac. Opština Mojkovac i naše Udruženje se trude da promovišu pčelarstvo i privuku sto više mladih ljudi. Kao što znate, u zadnjih nekoliko godina nije bilo povoljnih uslova za naše pčelare za razliku od ove godine kada se situacija znatno popravila što uliva nadu da ćemo se i iduće godine pohvaliti košnicama punim meda. Pčelarstvo je uglavnom porodični posao, mnogima je od hobija postao i pravo zanimanje. Drago nam je da smo ponovo u prilici da probamo i kupimo pravi domaći med, proizvode od meda, zdravu hranu, organske sokove, vino, rakije i ljekovito bilje, kao i pčelarsku opremu i suvenire. Takođe, kupci mogu lično upoznati

pčelare, probati njihove proizvode, a oni se tako promovišu i nude širokom tržištu. Dakle, ova manifestacija predstavlja i dobar vid marketinga. Često organizujemo stručna predavanja, druženja, idemo u posjetu kod naših kolega pčelara. Saradnja sa drugim pčelarskim udruženjima iz Crne Gore i okruženja doprinosi razvoju pčelarstva što je vidljivo i po sve većem broju izlagača na ovoj manifestaciji, obratio se Jokić prisutnima.

UČESNICI

Jokić je pozdravio i zahvalio na učešću svim izlagačima, dragim gostima, predsjedniku SPOCG i predstavnicima ostalih crnogorskih udruženja, zatim predstavnicima lokalne uprave, Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, kompanije „Alter Modus” i medija, a posebno izlagačima iz Prijepolja i Arilja, čijim dolaskom je ova manifestacija, kako je naglasio dobila internacionalni karakter.

-Srećni smo što se odavde šalje lijepa slika manifestacije koja je okupila preko 30 izlagača. Ovo je još jedna odlična prilika da pčelari iz Mojkovca ugoste svoje kolege pčelare iz drugih krajeva, ali i dobar povod da se razmijene iskustva, promovišu med i proizvodi od meda i da se isti prodaju, rekao je Jokić, uvjeren da će manifestacija dobijati još veći značaj i publicitet i iz godine u godinu biti sve masovnija. On je obećao da će se i dalje truditi da promovišu rodno mjesto, Crnu Goru i domaće proizvode ne samo u Mojkovcu, nego i u drugim gradovima.

Na pozivu i dočeku se zahvalio prvi čovjek SPOCG, čestitajući domaćinu na uspješnoj organizaciji i zalaganju da se status pčelarstva unaprijedi i još više zaživi, naročito, među mladima.

-Raduju podaci da je na sjeveru godina bila medna i da su uglavnom „slatke brige” na dnevnom redu pčelara nakon njihovog napornog i posvećenog rada među košnicama. Savez će i dalje ulagati napore da se svim članovima obezbjeđuju što bolji uslovi za pčelarenje kako bi ova djelatnost uzela maha u svim crnogorskim

sredinama. Na tom planu realizovano je dosta projekata poput izrade Atlasa medonosnog bilja i katastra pčelinjaka, nabavke opreme i lijekova te unapređivanja saradnje sa ambasadama UAE, Slovenije, Albanije i drugih zemalja. Takođe i posjeta zamjenice direktora Svjetske banke može da nam znači mnogo za nove planove i programe u narednom periodu, rekao je Miljanić, uz napomenu da su i dalje evidentni veliki problemi na globalnom i svjetskom nivou, a odnose se na borbu protiv bolesti pčela, klimatske promjene i suzbijanje falsifikovanog meda i proizvoda od meda.

Manifestaciju je zvanično otvorio predsjednik Turističke organizacije Radonja Vuković, ističući da ona ujedno promovise lokalnu kulturu i običaje, vjekovnu tradiciju i bogate

ZAHVALNICE

Za doprinos razvoju i afirmaciji manifestacije, Udruženje pčelara „Mojkovac“ dodijelilo je zahvalnice lokalnoj upravi, Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, MPŠV, SPOCG, mikrokreditnoj finansijskoj instituciji „Alter Modus“, hotelu „Serdar“, RTVCG, KUD-u „Vesna“, cvječari „Maja“, foto-studiju „Zejak“, muzičkoj grupi „Balkan bend“, Vukašinu Deliću, Dragani Šutović i Sari Krgović, kao i svim izlagačima.

prirodne resurse, zdravu ekološku hranu i ogromni trud vrijednih domaćina, koji su se maksimalno posvetili selu i zavičaju.

-Na ovakvim i sličnim druženjima podiže se svijest o značaju domaćih proizvoda i naročito edukacije kao osnovnog preduslova za dalje usavršavanje u ovoj oblasti koja zahtijeva simbiozu znanja i iskustva. Isto tako ovo je prilika da se uživa u gastronomskim vještinama i sadržajnom kulturno-umjetničkom programu, dodao je Vuković.

Većina učesnika je zatim prisustvovala stručnom predavanju predsjednika andrijevičkog udruženja Dragana Đurkovića u hotelu „Serdar“. On je u jednom spontanom razgovoru sa kolegama odgovarao na pitanja koja su uglavnom bila vezana za bolesti

pčela i upotrebu preparata za njihovo liječenje

POKROVITELJI I PROGRAM

Za pokrovitelje manifestacije može se kazati da su i ovoga puta položili ispit kada je riječ o materijalnoj i finansijskoj podršci udruženju pčelara da u potpunosti realizuje novo druženje na glavnom gradskom trgu. Prednjačili su lokalna uprava, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Alter Modus, SPOCG, Nacionalna turistička organizacija i hotel „Serdar“ kao i medijski sponzori – RTVCG i portal „Mojkovac“. Nije izostao ni bogat kulturno-umjetnički i zabavni program, naprotiv svirka je trajala do kasno u noć, a najavili su je KUD „Vesna“ i solista Vukašin Delić, da bi popularni „Balkan bend“ oduševio omladinu ovog grada sjajnim numerama i interpretacijama.

B.K.

ODRŽANA IZBORNA SJEDNICA UDRUŽENJA PČELARA „CER“ IZ MOJKOVCA

IZABRANO NOVO RUKOVODSTVO

Na Petrovdan održana je izborna sjednica i proslavljena slava Udruženja pčelara „Cer“ iz Mojkovca, koje okuplja više od 100 članova. Za novog predsjednika udruženja predložen je i jednoglasno izabran Velibor Cmiljanić umjesto dosadašnjeg Rada Markovića, a za sekretara je, takođe, jednoglasno izabran Alaksandar Saša Vuković, koji je sa te funkcije zamijenio Danila Vukovića. I na ostalim funkcijama izabrani su novi ljudi, pa je tako za zamjenika predsjednika izabran Željko Radović, za predsjednika Skupštine izabran je Zoran Konatar, za blagajnika Zoran Bošković, koji je, inače, i jedan od osnivača ovog udruženja.

Izabran je i novi Upravni odbor Udruženja koga sačinjavaju: Đorđije Smolović, Žarko Raičević, Zoran Bošković, Laleta Jokić, Marinko Medojević, Aco Pejović, Svetlana Mrdović i Dragomir Bošković.

Riječ je o jednom od tri udruženja iz ovog grada koje je po svojoj brojnosti u samom vrhu pčelarskih udruženja u Crnoj Gori. Kako je istakao dosadašnji predsjednik Marković, Udruženje pčelara „Cer“ ima dobru saradnju sa Kućom meda iz Podgorice, tačnije, iz Spuža kao i saradnju sa ostalim pčelarskim udruženjima.

-Mi svake godine organizujemo slavu Udruženja, kada se okupimo na prikladnoj lokaciju i tom prilikom, uz druženje i dobru zabavu, razmijenimo određena iskustva, koja dobro dođu mlađim pčelarima iz našeg udruženja. Takođe organizujemo i nabavku rojeva mlađim kolegama, kao i onim pčelarima kojima su tokom zime uginula pčelinja društva, te odlazak i davanje stručne pomoći mladim pčelarima-početnicima, kazao je Medojević.

On je istakao da je za ovu godinu Udruženje pčelara „Cer“ preko turističke organizacije Mojkovca organizovalo otvaranje Kuće meda na desnoj obali rijeke Tare, pored same zgrade pomenute turističke organizacije, gdje svi članovi Udruženja mogu donijeti svoje proizvode i vršiti prodaju. Marković je takođe informisao članove da je Udruženje ove godine prihodovalo 2950 eura, od čega po javnom pozivu uplata za pogače 1441 euro, od članarine 1200 eura i od Opštine Mojkovac za preradu voska 250 eura. Novoizabrani predsjednik Smiljanić na kraju sjednice zahvalio se na ukazanom povjerenju i istakao spremnost za nastavak svih aktivnosti koje je, kako je rekao, veoma dobro radilo dosadašnje rukovodstvo Udruženja.

D. V.

PREDSJEDNIK SPOCG RADULE MILJANIĆ POSJETIO KUĆU MEDA UP „POTARJE” U MOJKOVCU

IZVANREDAN ASORTIMAN KVALITETNIH PROIZVODA

Na putu ka Mojkovcu, gdje je prisustvovao tradicionalnoj manifestaciji XII Dani meda i zdrave hrane, predsjednik SPOCG Radule Miljanić je svratio u Kuću meda udruženja pčelara „Potarje”, kojom uspješno rukovodi ugledni domaćin iz tog kraja Ranko Medojević. Već na vratima prijatan doček i ljubaznost nasmijane Katarine Vojinović stavlja do znanja prvom čovjeku Saveza i autoru ovih redova da se radi o veoma ozbiljnom prodajnom objektu kvalitetnih domaćih proizvoda. Naš zaključak

potvrdila je studentkinja završnih master studija na Fakultetu za kulturu i turizam u Podgorici, koja je pohađala srednju medicinsku školu u Beranama „Dr Branko Zogovic” i kojoj je omiljeni hobi kuvanje i bavljenje sportom.

-Dolazim iz Mojkovca i trenutno radim sezonski posao već dva mjeseca na mjestu prodavca u objektu Kuća meda „Potarje” u blizini NP Biogradska gora. Moje puno radno vrijeme je osam časova i uvijek sam angažovana u prvoj smjeni, dok u drugoj iste poslove obavlja moja koleginica Maja Mandić, koja je mnogo iskusnija jer već dugo vremena radi na poziciji prodavca. Uvijek imamo po jedan slobodan dan u nedjelji, ali, ako nam je potre-

ban još po jedan slobodan dan, tu je gazda Ranko da nam izađe u susret i zamijeni nas. Ovom prilikom mu srdačno zahvaljujem u moje i ime drugarice Maje. Raspoložena Katarina nas je upozнала sa obavezama na radnom mjestu i podsjetila da se profesionalno bavila atletikom pet godina, takmičeći se u disciplinama bacanje koplja (najbolja pionirka 2014. godine sa hicem od 47 metara) i kugle. Ako uz ovo dodamo da posebno voli da kuva i sprema razna variva i specijalitete crnogorske kuhinje, onda nije ni čudo što je i autorka instagram stranice Kuvajte sa Kačom, na kojoj dijeli recepte sa više od 43.000 pratilaca iz raznih krajeva svijeta.

-Pored meda i proizvoda od

meda, poput medovače rakije, perge, lijeka za prostatu, u ponudi imamo i sokove od jabuke, borovnice, maline i šargarepe, džemove od aronije, borovnice i šljive, zatim jabukovaču, sljivovicu, čajeve, sirupe, propolis, vino od aronije, sirće od jabuke, med sa saćem, drvene stolice, stolove i kašike, tanjire, tučak za kačamak, zdjele za kačamak i druga jela, vunjene čarape za odrasle osobe, vunjene pape za djecu, vunjene prsluke za odrasle i djecu, gusle male i velike, male stolice, takozvane tronošce. Od svih navedenih proizvoda i artikala, mušterije najviše traže proizvode sa saćem, odnosno med sa saćem. Med u saću je proizvod koji je po kvalitetu dosta iznad običnog meda, a sve to zbog sastava i načina proizvodnje koji garantuje njegov kvalitet i ljekovita svojstva. Naravno, osim meda sa saćem, tu su i perga, sirup od aronije i maslačka, koji su odlični za sve one koji imaju problema sa potencijom, jetrom i plućnim bolestima, tako da je potražnja za tim proizvodima maltene jednaka kao za medom u saću, pojasnila je ljubazna Kaća, uz napomenu da najveći broj turista koji posjećuju Kuću meda dolaze iz Srbije, Amerike i Bosne i Hercegovine. Ona ističe da se ne mogu požaliti na plasman i prodaju te da redovno izlaze u susret stalnim kupcima koji često znaju da unaprijed poruče omiljene proizvode. Kaća nam je pokazala i reklamni materijal u vidu pamfleta, brošura i razglednica koje poklanjaju mušterijama i putnicima namjericima kako bi se oni bliže upoznali sa ljepotama mojškovačkog kraja i aktivnostima udruženja, te izvanrednim asortimanom Kuće meda. Takođe ovoj priči treba dodati i pozitivne komentare na društvenim mrežama, koji idu u prilog prethodno rečenom kao i besprekornoj stimi divnih djevojaka, koje uvijek imaju vremena ne samo za uslugu, nego i dobar i koristan savjet za zdravlje i pravilnu upotrebu proizvoda od meda.

Na rastanku predsjednik Miljanić je poželio uspjeh u daljem radu, uvjeren da će sve naredne sezone biti mednije od prethodnih.

B. K.

REKORDNI PRINOSI U PČELINJAKU RADOSLAVA BELE ZEČEVIĆA U ODŽIĆIMA KOD PLJEVALJA

Najbolja godina u posljednje dvije decenije

Živopisno selo Odžići, u podnožju planine Ljubišnje nadomak Pljevalja, pored prirodnih ljepota krasi i pčelinjak mr Radoslava Bele Zečevića, koji svojom urednošću i rasporedom košnica mami poglede putnika namjernika. Sa oko 250 društava na toj i lokaciji Tunjevo kod Danilovgrada Bele je već dvije decenije u samom vrhu crnogorskog pčelarstva. Za ovu priliku iskoristili smo njegovo gostovanje na lokalnom radiju u gradu na Zeti da nam ukratko kaže da li je zadovoljan ovogodišnjim prinosima, a i o svakodnevnim obavezama, uz par korisnih savjeta.

-Ovo je sigurno jedna od najboljih sezona u minulom periodu. Činjenica da je bruto masa LR košnice koju čine jedno plodište, matična rešetka, dva medišna nastavka i jedan medišni polunastavak iznosila preko 115 kilograma, navodi da sam zadovoljan i svojim i radom pčela koje su imale odličnu pašu, zahvaljujući dobrim vremenskim uslovima. Međutim, moram istaći da je pčelarska sezona krenula izuzetno loše, ali da se, na sreću, završila rekordnim prinosima, rekao je Zečević i naglasio da je u pravo vrijeme tretirao pčele sa preparatima protiv varoe. Kako je kazao, a to se najbolje vidi na fotografiji, lijek *Varro Red* se pokazao veoma efikasnim.

-Poštujući uputstva proizvođača, uz blagovremenu preventivu, mogu se vrlo lako izbjeći posljedice štetnog djelovanja ovog parazita, savjetuje naš sagovornik kolege da se najozbiljnije pozabave tim problemom jer varoa

može da desetkuje pčelinjake, zbog čega su neophodni svakodnevni pregledi košnica. Kada je riječ o trenutnim aktivnostima, on skreće pažnju na kvalitetnu prihranu i pripremu pčelinjih društava za zimovanje jer, kako naglašava, samo od zdravih društava mogu se na proljeće očekivati i dobri rezultati.

-Među prioritetima prvi i najvažniji se odnosi na tretman protiv varoe i drugih pčelinjih bolesti, a zatim i na obilnu prihranu koju treba u što kraćem roku obaviti kako bi se pčele uspješno zazimile, dodao je Bele, koji je nakon posjete Danilovgradu svratio i u Kuću meda da se vidi i popriča sa čelnicima Saveza i ujedno obnovi dio pčelarskog pribora iz matične prodavnice bogatog asortimana.

B.K.

„Početnik” izvrcao „samo” 500 kilograma

Srečka Kotlicu i njegovu suprugu Goricu zatekli smo u prodavnici Kuće meda, gdje se redovno snabdijevaju opremom i neophodnim priborom za radove u pčelinjaku. Iako su žurili za Šavnik, iskoristili smo prvi susret za kraći razgovor na uobičajene pčelarske teme i ujedno da čujemo impresije glavnog inženjera za nadzemne vodove „Regiona 7”, koji će za sebe reći da je početnik u ovom poslu. Međutim, kada stignete do kraja teksta, shvatićete da mu ovaj „epitet” nikako ne priliči, naprotiv kao da se radi o prekaljenom pčelaru sa dugim stažom među košnicama.

-Mogu slobodno reći da je saradnja sa Kućom meda „Crnogorska matica” izuzetna. Prije svega, dom svih crnogorskih pčelara predstavlja jedna veoma ljubazna ekipa profesionalnih i preciznih ljudi. Njihova posvećenost i dostupnost, čak i van radnog vremena, zaista je za svaku pohvalu. Osim toga, za mene kao pčelara početnika, značajna je i njihova stručna savjetodavna podrška kada je nabavka opreme u pitanju. Od moje prve košnice do danas, opremu nabavljam upravo ovdje i veoma sam zadovoljan ponudom i kvalitetom. Ovaj objekat sa svim svojim sadržajima ima, po mom mišljenju, dominantnu ulogu u crnogorskom pčelarstvu. Osim prodavnice savremene opreme, njihovi edukativni programi i informativni koncepti predstavljaju važan vid podrške pčelarima. Takođe, posebno treba pomenuti otkup meda. Na ovaj način, Kuća meda daje sigurnost proizvođačima za plasman. Međutim, kao neko ko planira proširenje pčelarske proizvodnje, smatram da bi u narednom periodu trebalo tražiti model za povećanje otkupne cijene, a

sve u cilju afirmacije daljeg razvoja pčelarstva i brendiranog meda, ističe naš sagovornik.

ODLIČNI PRINOSI

Srečko je pčelarstvom počeo da se bavi prije tri godine, u divnom mjestu Boan, koje gravitira na opštini Šavnik. Danas posjeduje oko 50 pčelinjih društava i član je Udruženja pčelara „Šavnik”. Što se tiče ovogodišnjeg prinosa, i više sam nego zadovoljan. Izvrcao sam oko 500 kg meda i krenuo sa prodajom. U prelaznom sam periodu

za sertifikaciju organske proizvodnje kako bih uskoro dobio potvrdu organskog proizvođača. Na tome intenzivno radim već dvije godine, a ukoliko sve bude teklo kako sam planirao, sertifikat očekujem iduće godine. Iskoristiću priliku da istaknem i pohvalim ulogu sertifikacionog tijela „Monteorganica”

u ovom procesu. Osim toga, pomenuo bih i da sam koristio pozive resornog ministarstva za nabavku opreme, što mi je puno značilo u prethodnom periodu. Takođe, naša lokalna uprava vodi računa o podršci poljoprivrednoj proizvodnji, pa tako i o segmentu pčelarstva, nije štedio komplimente Kotlica na račun opštinskih i državnih subjekata, koji su izdašni po pitanju materijalne i finansijske brige za razvoj i afirmaciju pčelarstva.

Inače, njemu su ljubav prema pčelarstvu prenijeli, kako nam je rekao, naši možda i najveći pčelari Željko i Marko Ćirović, koji su spremni da uvijek podijele svoje znanje i iskustvo, što je u ovom poslu, a to zna svaki pčelar, veoma dragocjeno.

-Kako sam već pomenuo, planiram da sa svojom porodicom, radim na proširenju proizvodnje. S druge strane, potrebno je još snažnije djelovanje i podrška države poljoprivredi, posebno organskoj, jer zdravo okruženje kao glavni preduslov za proizvodnju hrane i epitet ekološke sredine, poljoprivrednim proizvođačima daju za pravo da to očekuju. Nužno je da turizam prati proizvodnja hrane, jer to je sastavni dio jedne turističke ponude. Smanjenje uvoza hrane, mora biti prioritet. Crnogorski med i pčelinji proizvodi, poljoprivredni proizvodi uopšte, moraju biti više zastupljeni na našem tržištu i upečatljivije prepoznati kao dio turističke ponude. Tome svi zajedno treba da damo doprinos, prvenstveno nadležne institucije, zatim trgovački lanac, turistička i ugostiteljska privreda, pa i sami poljoprivredni proizvođači i građani kao kupci, poručio je Kotlica.

B. K.

ВИДНО СА ВИДАНА ПЕТАР АЛЕКСИЋ ПОРУЧУЈЕ

БИЛА ЈЕ ДОБРА ОВА ГОДИНА!

(Medicus curat, natúra sanat –
љекар лијечи, природа излијечи)

Свети Петар био је рибар, по Исусовом надахнућу, док његов имењак Петар Алексић, није постао рибар, иако је рођен близу воде највеће европске понорнице Требишњице, а сад Билећког језера, него виднији пчелар, што му доноси и топоним видног села Видне, како га назваше потомци древног претка Молеша, који у скитњи народа долепша од Косова и заустави се на питомом узвишењу изнад рајске котлине Мируша и Требишњице и поглед му измами ријечи: „Овдје је видно”, и тако оста топоним Видне. Пчелари се рађају, као и пјесници, а за Петра Алексића, може се комотно рећи да је постизовани пчелар у боголиком околишу свог села у ком све рађа, а највише медоносне траве, кадуља и пелин, а прољећем, побијели од цвјетница воћака и дивљег растиња, трна, шипурака, дивље крушке и трешњи, биља крашких предјела, које с прољећа обгрли камените заравни па крајолици личе на велико платно савремених сликара.

Перо вуче далеке традиционалне нити екстензивног пчеларства својих вриједних предака. Стаж савременог и угледног пчелара није велик. Има преко 70 кошница, а мјесто им је са погледом на Билећко језеро, на узвишењу изнад простране камене куће, каменом плочном дворишту, а пут од куће до пчелињака води умјетнички изграђеним каменним степеницама. Живи у напуштеном селу, засеоку који сад има мање становника него кућа. Перо, иако сам живи, није толико усамљен јер има брата који чешће бјежи од градске вреве и прискочи му у помоћ. Увијек је ту брат за брата. „Брат, брата на јаму води, али га не баца”, из мисли је епског народа.

ОД НИКШИЋА ДО БИЛЕЋЕ ПЧЕЛАРСКА СЕ ТРАДИЦИЈА КРЕЋЕ

Да се дигну становници Црвене стијене у Бањанима из неолита, било би им збуњујуће науком креирано савремено пчеларство, јер им вријеме није дозвољавало да друго ишта чине сем трагања за дивљим ројевима и њиховим стаништима у пукотинама стијена и дупљама стољетних стабала, а са сигурношћу би потврдили да је тада био доста квалитетан мед, што им сад потврђују савремени пчелари Бањана, Грахова и Опутних Рудина, као и аустроугарски официри из логора у Билећи, који су мед са ових простора слали својим дамама у Беч и широм Аустрије, а што својој није доказивао ни пчеларски маг Филип Копривица, него узимао за аксиому.

Све Копривица до Копривице у истицајности предњаче у пчеларству, трговини и политици. Станислав Ђано Копривица, директор „Монтекса” извозио је седамдесетих година најквалитетнији мед од ријеке зелене Зете до плаховите Неретве, са терена чије средокрочје чине Бањани, гдје је у прошлости увијек било добрих пчелара.

У раном послеријатном периоду индустријализације мало која кућа на просторима Никшић–Билећа није имала засађену пчелину љубичицу и покоју дубину дубовину сквану од дасака, јер ови крајеви обилују медоносним биљем. Ту је природа била дарезљива па су крши – камењари ишарани пелином, вријеском, кадуљом и ливадском цвјетном травом.

Најистицајнији пчелари тог доба били су: Гојко Вујовић, Милован Алексић Бачвар и Стеван Перишић. Они су очеви савременог пчеларства јер су почели узгој пчелињих друштава у ДБ кошницама, у чему им је помогла тадашња сеоска земљорадничка задруга.

Благота Копривица

TURISTIČKA ORGANIZACIJA POLOŽILA ISPIT

U Andrijevici je 19. avgusta po prvi put održana manifestacija „Dani meda i rakije“ u odličnoj režiji lokalne turističke organizacije. Pozivu da učestvuju odazvalo se preko 30 izlagača, među kojima su se predstavili uzorni i ugledni domaćini tog kraja, prije svega proizvođači meda i drugih proizvoda na bazi meda i propolisa, zatim proizvođači rakije, domaćih sokova, džemova i sl., kao i mnogi drugi reprezenti domaće radinosti, koji su ponudili divne suvenire, drvenu galanteriju, raznu pletenu odjeću od vune i drugo. Manifestaciju su osmislili i pripremili službenici Turističke organizacije Opštine Andrijevica, a njen direktor Branko Đukić izrazio je želju da ova smotra postane tradicionalna i iz godine u godinu posjećenija kako po broju izlagača, tako i po broju posjetilaca. Takođe, istakao je značaj ove manifestacije za same proizvođače koji su ovim povodom prezentirali svoje umijeće i pokazali da njihovi

proizvodi zaista posjeduju kvalitet, da su dopadljivi i da itekako mogu biti zastupljeni na tržištu.

-Naši proizvodi imaju vrhunski kvalitet i šteta je ne koristiti potencijal sela i zdrave ekološke sredine. Cilj jedne ovakve manifestacije je upravo predstavljanje dobrih proizvoda i njihova konkurentnost na sve više zahtjevnijem i domaćem i stranom tržištu, dodao je Đukić.

Ovim povodom on se zahvalio svima koji su prisustvovali događaju kao i svima koji su pomogli da se ova manifestacija održi, prvenstveno generalnim sponzorima, Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, ministru Goranu Đuroviću, šefici Kabineta Snežani Pekić i njihovom timu, kao i Opštini Andrijevica na čelu sa predsjednikom Željkom Čulafićem. Specijalnu zahvalnost je izrazio i partnerima u ovom projektu – Turističkim organizacijama opština Budva i Kotor i kolegama Nemanji Kuljači i Jovanu

Ristiću, koji su pružili značajnu podršku da se ista održi.

Manifestaciji je prisustvovao i direktor Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Vladimir Đaković, koji je izrazio zadovoljstvo afirmacijom ovakvih i sličnih sadržaja i najavio da će se i sam angažovati da se ova manifestacija podigne na veći nivo, na opštu korist i izlagača i svih ostalih, a u krajnjem slučaju posebno građana Andrijevice i njenih ljudskih i prirodnih resursa sa kojima raspolažu.

SUORGANIZATORI

Dragan Đurković, predsjednik Udruženja pčelara „Andrijevica“, zadovoljan je organizacijom manifestacije.

-Kiša koja je padala prvog dana donekle je poremetila sveukupnu sliku programa, ali ni učesnici ni posjetioci nijesu mnogo marili za to. Mislim da je napravljena dobra priča, tačnije prvi čvrsti koraci projekta koji tek treba da zaživi. Kao suorganizatori manifestacije, zadovoljni smo i zahvalni svima koji su dali svoj doprinos da sve protekne kako treba. Našlo se tih dana za svakog ponešto, pa su podjednako uživali svi, kako naši najmlađi sugrađani, tako i ostali posjetioci manifestacije, kazao

je Đurković.

Za potpredsjednika Udruženja pčelara Veska Deletića bio je ovo pun pogodak i veoma uspješna manifestacija, koja se po prvi put organizovala u opštini Andrijevica.

-Dijelim mišljenje svih koji su na bilo koji način bili učesnici dvodnevno program, a to je dobra organizacija, mogu reći, i zavidan broj učesnika s obzirom da se prvi put ovdje organizuje jedan ovakav program. Veoma sam optimističan kada govorimo o nastavku ove smotre naredne godine. Posjećenost je takođe bila dobra, pa je i to motiv i dovoljan razlog više da idućeg ljeta, poučeni ovogodišnjim iskustvom, napravimo istu stvar, kazao je Deletić.

Jedan od učesnika sajma bio je Nebojša Lekić, koji je ponudio domaću rakiju – šljivu.

-Kod nas se tradicionalno i dominantno peče rakija od domaće, organske šljive i većina proizvođača se trudi da ona bude čista. Potrošači znaju da procijene i ocijene kvalitet, pa sam tako sa ponosom ponudio ovaj moj proizvod. Naravno, podržavam organizaciju sajma i smatram da ovo treba da postane tradicionalna manifestacija po kojoj će Andrijevica ljeti biti prepoznata, a samim tim okupiće se i veći broj izlagača kako meda i rakije, tako i mnogobrojnih drugih proizvoda, koji su u našem kraju vrlo raznovrsni, kazao je Lekić.

KONCERTI

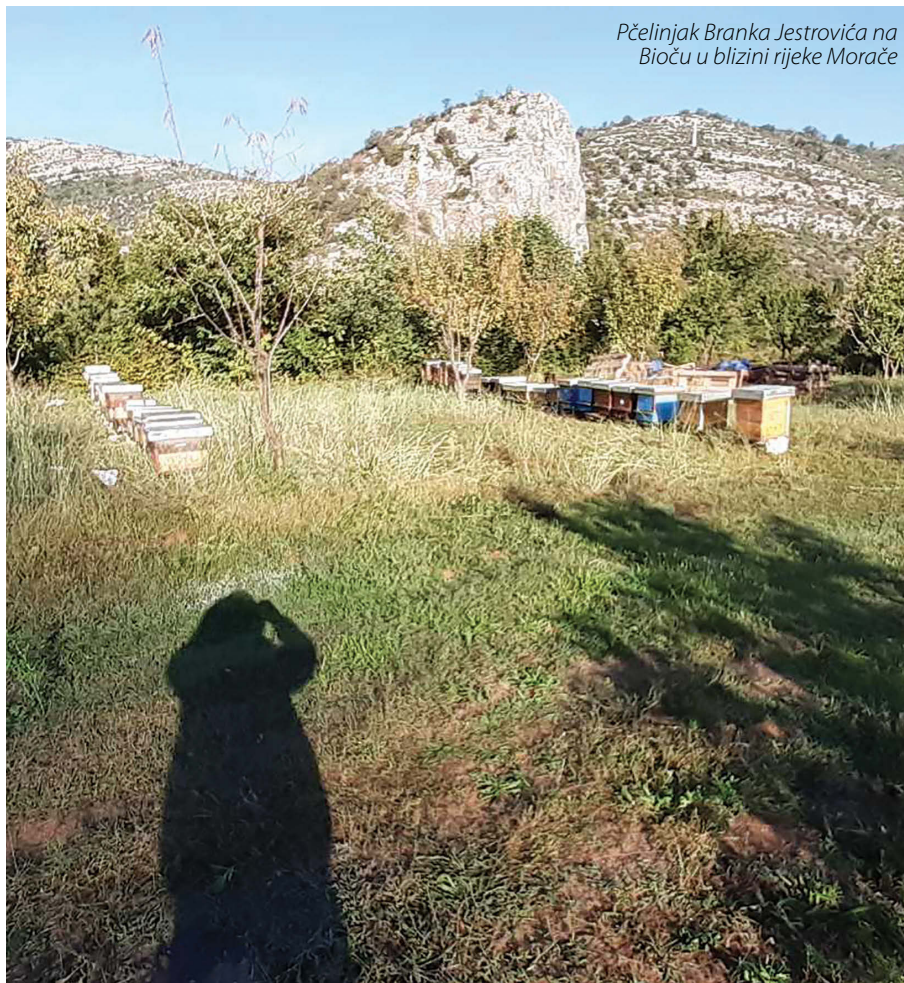
U sklopu manifestacije priređeni su i koncerti poznatih muzičkih izvođača pa je prve večeri nastupila grupa *Regeneracija* iz Berana, a kasnije i bend iz Prijedora *Rock Ko Fol*, koji su posjetiocima ne samo iz Andrijevice, nego i drugih crnogorskih sredina priredili nezaboravne trenutke. Naredna noć bila je rezervisana za ansambl *Toć* iz Kotora, koji su odmah nakon izlaska na binu podigli i zahuktali atmosferu, dok je nakon njih nastupila grupa *Galija*, sa svojim nadaleko poznatim numerama. Jednostavno rečeno desio se istinski muzički performans, koji će Andrijevica dugo pamtit i koji je uvećao prvu manifestaciju „Dani meda i rakije” u lijepoj podkomovskoj varošici.

G. M.

BRANKO JESTROVIĆ: AKO JE PAŠA DOBRA, NE SELIM PČELE

Vrijesak uvećao prinose

Pčelinjak Branka Jestrovića na Bioču u blizini rijeke Morače

Branko Jestrović, pčelar iz Pljevalja, koji pčelari na Bioču, istakao je jednu zanimljivost na njegovom pčelinjaku, a to je iznenađujuće dobra paša vrijeska oko praznika Preobraženja Gospodnjeg, 19. avgusta, kada je dnevni unos po košnici bio od 1 do 1,5 kilograma meda. - Mislio sam da selim pčele, ali sada nemam razloga za to, naravno pod uslovom da se ovakav unos nastavi do kraja avgusta. Ako ukupni novi unos ne bude veći od 10 kilograma, sve ću to ostaviti pčelama da bi bile što bolje pripremljene za zimu. Međutim, ako unos bude veći od 10 kilograma, onda ću taj višak da izvrucam da bih rasteretio društva i košnice, kaže Jestrović. Inače, Jestrović (69), o kojem smo pisali u prošlom broju, ovog ljeta je već imao prosjek prinosa od oko 15 kilograma po košnici na pčelinjaku na Bioču, pokraj rijeke Morače. To znači da ako ova pozna i neočekivana paša od vrijeska bude potrajala, onda bi prosjek mogao da ide od 25 do 30 kilograma, ističe Jestrović, inače član Nadzornog odbora SPOCG.

M. T.

Precizna robotika prati stanje u košnicama

Među prioritetnim granama poljoprivrede u našoj zemlji je svakako i pčelarstvo, ne samo zbog proizvodnje visokokvalitetnog meda, nego i iz razloga što pruža vitalnu uslugu oprašivanja biljaka. Međutim, evidentno je da se pčelarska industrija iz dana u dan sve žešće suočava sa brojnim izazovima, uključujući smanjenje broja zajednica te bolesti pčela i njihovu izloženost pesticidima i klimatskim promjenama. Na ova i slična pitanja koja se tiču opstanka najvrednijih bića na planeti nije lako dati adekvatne odgovore, a još je teže naći prava rješenja, koja će obezbijediti njihovu sigurnost. Kako je ova tema sve aktuelnija, obratili smo se za mišljenje istaknutom i vrsnom pčelaru iz Katunske nahije Zdravku Raduloviću, koji je inače više puta bio naš sagovornik u časopisu „Pčelarstvo”, da nam kaže nešto konkretnije o ulozi vještačke inteligencije u pčelarstvu. On je, inače, po vokaciji inženjer informatike i kako nam je rekao svakodnevno prelista naučne sajtove i sabira korisna štiva i stručne radove u kojima se potencira zaštita pčela. Prema njegovim saznanjima vještačka inteligencija (AI), koja se sve više uvodi u sve grane poljoprivredne proizvodnje, nudi brojne mogućnosti primjene inovativnih rješenja za očuvanje pčelinje populacije i unapređenje pčelarske prakse jer najveći pčelari u Evropi i svijetu mogu imati nekoliko hiljada pa čak i nekoliko desetina hiljada košnica, ukoliko primijene AI tehnologiju.

-Ako se kao godišnji gubitak od 5% do 10% smatra prihvatljivim, procjenjuje se da otprilike

30-40% pčela u svijetu svake godi-

ne umire od posljedica neke od bolesti, pesticida i klimatskih promjena, ali dijelom i zbog činjenice da pčelari ne prepoznaju na vrijeme znakove na osnovu kojih bi neka uginuća svojom pravovremenom intervencijom mogli da spriječe. Samim tim

u svijetu se sve više raspravlja o vještačkoj inteligenciji i mnogo je pristalica koji tome daju zeleno svjetlo, no kao i u svemu drugom ima isto toliko i onih koji smatraju da je to štetno i nepotrebno. Iako se pčelarska proizvodnja od svih poljoprivrednih najsporije razvija u nekim inovacijama, ni ona nije isključeno od upotreba sve modernijih tehnoloških dostignuća i robotike, kaže Radulović i navodi primjer da smo donedavno smatrali

kako su SMS vage na pčelinjacima nešto najbolje, ali da nam danas razvoj i sve niže cijene raznih senzora omogućuju da brojimo pčele koje izlaze i ulaze u košnicu, da uoče nalazi li se na njima grinja varoa, da li je u košnici adekvatna temperatura, da li je počela ili ne paša određene vrste bilja, ima li meda za vrcanje, da li je zajednica spremna za rojenje i slično.

„KOMPJUTERSKI VID” I OBRAZOVANJE

Upotrebom vještačke inteligencije, digitalizovane precizne robotike softverski povezane i spojene sa AI moguće je programirati da ista pazi na stanje u košnici 24 sata dnevno, sedam dana u nedelji, 365 dana u godini. Bolje rečeno da nas obavještava o svim bitnim promjenama jer tzv. „kompjuterski vid” omogućava pčelaru da prepozna na vrijeme kada je košnica na stepenu varoznosti i da je potreban tretman, događaju li se unutar nje nelogične, za pčele pogubne nepravilnosti u temperaturi, pa sistem može na vrijeme da upozori pčelara ili čak i sâm reaguje kako bi se omogućilo bolje provjetranje ili zatvaranje ventilacije.

-Pravilno i blagovremeno korišćenje vještačke inteligencije, osim smanjenja smrtnosti, uz ispravnu upotrebu, moglo bi povećati proizvodnju, ali i efikasnost prilikom oprašivanja određenih zasada. Danas više ne morate kao nekad jednako ovladavati svim vještinama da biste nešto primijenili ili promijenili na pčelinjaku. Pametno korišćenje novih tehnologija može olakšati rad jer AI omogućuje pčelari-ma praćenje zdravlja pčela na osnovu

vrlo brze i precizne analize velike ciljane količine podataka. Pomoću senzora i mikrokamera postavljenih u košnicama, analizira se ponašanje pčela, nivo buke, vibracije, temperatura i vlažnost. Ovi podaci pružaju pčelarima mogućnost fizičkog odsustva sa pčelinjaka, ali i detaljan uvid u stanje pčelinjih zajednica sa visokom vjerovatnoćom ranog otkrivanja mogućih problema kao što su bolesti ili oslabljenost pčela, ističe Radulović. On smatra da bi u skorije vrijeme automatizacija napravila prekretnicu u nekim aktivnostima pčelara koji bi, eventualno, zahvaljujući prilagođenoj robotskoj ruci, mogli obavljati operacije, poput vađenja okvira sa medom, prihrane ili tretiranja protiv varoe, dok bi domaćin samo nadgledao. Pomoću vještačke inteligencije, pčelari mogu precizno da prate prinos meda iz svake košnice dok sami ugrađeni senzori istovremeno u realnom vremenu mogu da mjere količinu prikupljenog meda i vlagu u njemu. Sama AI sve to precizno i vrlo brzo analizira kako bi pravovremeno pružila informacije o proizvodnji. To bi nam koliko sutra pomoglo da svoje vrijeme pravilno rasporedimo i bolje odradimo ostale nužne poslove na pčelinjaku, savjetuje pčelar iz Komana.

Kako smo svjedoci sve brzih i češćih vremenskih kataklizmi uzrokovanih klimatskim nepogodama, vještačka inteligencija može da analizira dostupne meteorološke podatke i predviđa klimatske uslove, koji mogu da utiču na pčelinje zajednice. Pomoću njih, pčelari mogu pravovremeno da preduzmu preventivne mjere kako bi zaštitili pčele od nepovoljnih uslova, kao što su iznenadne promjene temperature ili ekstremne vremenske nepogode. Na ovom polju intenzivno se razvijaju edukativni programi i aplikacije zasnovane na AI, koje pružaju informacije o najnovijim tehnikama, bolestima pčela i najboljoj praksi u pčelarstvu.

-Iako vještačka inteligencija (AI) ima potencijal da unaprijedi neke aspekte pčelarstva, trenutno nije moguće da potpuno zamijeni pčelara. Ipak, mi još uvijek igramo ključnu ulogu u upravljanju pčelinjim zajednicama i vodimo brigu o pčelama. Ona može da pruži alate i informacije kako bi pčelari

postali efikasniji, ali naša stručnost i pažnja ostaju nezamjenljivi u održavanju zdravih i produktivnih zajednica, istakao je Radulović.

URBANE KOŠNICE

Međunarodna unija za zaštitu prirode stavila je pčele na Evropsku crvenu listu ugroženih vrsta kojima prijete istrebljenje. Fenomen masovnog i misterioznog nestajanja pčela, koji se pojavio u Americi 2006. godine i proširio po svim razvijenim zemljama svijeta, naučnici povezuju sa intenzivnom proizvodnjom biljnih monokultura, klimatskim promjenama i upotrebom određenih pesticida. Nestajanje pčela u posljednjih desetak godina doprinijelo je tome da se sve više ljudi u gradovima bavi pčelarstvom. Kako se takve lokacije ne mogu porediti sa prirodnim staništima to će ubuduće vještačka inteligencija uzeti primat nad ljudskim faktorom u smislu izvršavanja svakodnevnih zadataka u urbanim pčelinjacima.

Prema tome urbano pčelarstvo podrazumijeva držanje i održavanje košnica sa pčelama na ravnim krovovima zgrada, gradskim parkovima i dvorištima u gradu. Za ovaj vid gajenja pčela može se slobodno reći da je ono i pravi odgovor ekološki

svjesnih građana i društveno odgovornih kompanija i institucija, odnosno onih koji su prepoznali značaj pčele u ekosistemu. Tako npr. u mnogim

zemljama trend uzgoja pčela u urbanim sredinama sve je prisutniji. U velikim gradovima Sjeverne Amerike i Evrope urbano pčelarstvo se već uveliko razvija. Urbano pčelarstvo je popularno svuda, u Parizu, Njujorku, Londonu, Beču. U svim ovim gradovima na krovovima zgrada nalaze se košnice. Ovo je odličan način da se i onim ljudima, koji žive u gradu, omogući bavljenje pčelarstvom.

-Pčelama su potrebni gradovi, a košnice, sem ekoloških oaza, postaju i turističke znamenitosti najvećih svjetskih metropola. Tako Pariz ima dugu tradiciju pčelarenja, još od 1856. godine, kada su prve košnice postavljene u Luksemburškoj bašti i kada je tu otvorena i prva pčelarska škola. Još od devedesetih godina prošlog vijeka, na listi urbanog pčelarstva dominira London, čije košnice oplemenjuju Bakingemsku palatu, Galeriju moderne umjetnosti i druge poznate građevine u glavnom gradu Engleske, saopštio nam je Zdravko interesantne informacije iz svijeta pčelarstva.

B.K.

**NAJAVA I PROGRAM VI PČELARSKOG SAJMA JUGOISTOČNOG BALKANA,
KOJI ĆE SE ODRŽATI 23. SEPTEMBRA U VRANJU**

NA OKUPU IZLAGAČI IZ SRBIJE I OKRUŽENJA

Savez pčelarskih organizacija Srbije u saradnji sa SPU Sjeverne Makedonije, Grčke i Republike Srpske i uz podršku DP „Matica“ organizuje u Vranju, 23. septembra VI Pčelarski sajam jugoistočnog Balkana. Za sve učesnike i posjetioce ove manifestacije obezbijeden je besplatni ulaz i parking u dvorištu sportske hale kao i korišćenje štandova.

SATNICA PROGRAMA:

9.00 – početak prodajne izložbe;

10.30–11.00 – svečano otvaranje sajma;

– gradonačelnik Grada Vranja Slobodan Milenković;

– predsjednik SPOS-a dr med. Rodoljub Živadinović;

– predstavnik Ministarstva poljoprivrede;

11.00–11.15 – kulturno-umjetnički program;

11.15–11.45 – tri godine rada pogona za prikupljanje i plasman meda pčelara SPOS-a „Naš med“ DOO, uslovi plasmana meda, iskustva i planovi;

– Nenad Portić, direktor pogona za prikupljanje i plasman meda pčelara SPOS-a „Naš med“ DOO;

11.45–13.15 – stručno predavanje o pčelarstvu (Rodžer Paterson, Zapadni Saseks, Velika Britanija, predsjednik BIBBA (Asocijacija za unapređenje pčela i pčelara));

tema 1: Šta nije u redu sa našim maticama?

tema 2: Metoda Rodžera Patersona za povećanje broja društava na pčelinjaku;

19.00 – svečano zatvaranje sajma i prodajne izložbe;

– predstavnik Grada Vranja dodijeliće zahvalnice svim učesnicima, kao i diplome za najljepši štand i najudaljenijeg izlagača.

OSNOVNE INFORMACIJE O SAJMU

U organizaciji SPOS-a, u subotu, 23. septembra 2023. godine održaće se u Vranju VI Pčelarski sajam jugoistočnog Balkana sa međunarodnim učešćem i kompleksnim prodajnim, izložbenim, obrazovnim, promotivnim, privrednim i turističkim sadržajem. SPOS je u saradnji sa Gradom Vranjem obezbijedio da ulaz na sajam i ove godine bude besplatan za sve zainteresovane pčelare i građane.

Očekujemo veliku posjećenost sajmu od strane pčelara iz Srbije, Makedonije, Albanije, Grčke, Bugarske, Turske i Crne Gore, jer ovaj dio Balkana jednostavno nema sličnu manifestaciju ovako velikog obima, a naša pčelarska oprema je izuzetnog kvaliteta i korektnih cijena. Dosadašnja, nevjerojatno velika, posjeta sajmu je to i pokazala.

MALI OGLASI

Prodajem 25 LR pčelinjih društava sa komplet opremom i metalnim postoljima.

Šabo Kurpejović (Rožaje), br. tel.: 067 219 117.

*

Prodajem povoljno 250 oplodnjaka za uzgoj matica. Tip oplodnjaka LR i Rodna voja.

Br. tel.: 067 446 420 i 067 401 047.

*

Povoljno prodajem pčelinja društva u LR košnicama.

Br. tel.: 067 625 804.

*

Prodajem nukleuse DB sa 6 ramova. Cijena 80 eura.

Željko Vlahović 067305932.

*

Prodajem 10 pčelinjih društava u DB košnicama sa ovogodišnjim maticama. Cijena 1.500 eura.

Za sve informacije i dogovor pozovite br. tel. 069 543 146.

*

Mijenjam očuvanu, malo korišćenu prohromsku vrcaljku LR sa šest ramova za DB sa četiri rama.

Kontakt telefon za sve informacije: 067 691 764

ili viber 068 815 700.

Prodajem LR društva na 10 ramova bez košnice.

Broj mob. tel. 069 502 884.

*

Prodajem više pčelinjih društava u DB košnicama sa AV podnjačom kao i otklapač saća. Telefon 067 260 041.

*

Prodajem LR šestoramne nukleuse sa mladim maticama, tel 069/066-573.

*

Prodajem nukleuse sa 10, 6 i 5 ramova u LR košnicama sa mladim maticama. Bucko Krković 069/560766.

*

Prodajem 20 DB/12 ramskih društava.

Sve informacije možete dobiti na broj telefona

069 491 936, Nikšić.

*

Prodajem 20 nukleusa LR i 10 DB društava. Za sve informacije pozovite broj tel. 067634560. Risto Borović.

*

Prodajem LR društva sa mladim maticama.

Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite broj tel.

069490688.

kuća meda
www.kucameda.me

SOJA PROTEIN pogača za pčele

preporučuje sa kao dodatak ishrani pčela u periodu sezonskog nedostatka polena

 **SOJA PROTEIN
INVERTNI SIRUP**

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup i soja.**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 1 KG

kuća meda

Proizvodnja pogača u Kući meda obavlja se u registrovanom objektu, broj rešenja Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove: 060-323/16-0306-366/3.

Trenutno se proizvode tri vrste pogača i to:

KLASIK, IMUNO AKTIV I SOJA PROTEIN.

Osnova za proizvodnju pogača je šećer i invertni sirup. Šećer se melje u turbinskim mlinu koji daje izuzetno fine kristale.

Komponenta koja se dodaje u sve tri vrste pogača je pšenično brašno u koncentraciji do 2% u cilju boljeg sjedinjavanja i vezivanja smjese.

Vaše komentare, primjedbe i sugestije možete nam poslati na E-mail: **kucamedacg@gmail.com**

kuća meda
www.kucameda.me

IMUNO AKTIV pogača za pčele

za bolji razvoj pčelinjeg društva

 PROBIOTIK
EM PROBIOTIK DOPRINOSI:
Zdravstveno stanje pčela
Ishrani i rast
Imunitet
Produktivnost pčela
Kvalitet pčelinjih proizvoda

 SUPLEMENT
B+ DOPRINOSI:
Ubrzanom razvoju pčelinjih društava
Boljem pčelinjenju
Otklađanoj proizvodnji matice
rojeva i voska
Višom prinosu meda
Jačanju imuniteta

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup, probiotik, pšenične mekinje, pivski kvasac, eterično ulje i cimet.**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 1 KG

kuća meda

kuća meda
www.kucameda.me

KLASIK pogača za pčele

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 1 KG

kuća meda

Prija
svim
čulima...

Proizvodi:
Balkan Group Montenegro
81 206 Podgorica

Bom
kafa
najboljeg
ukusa i mirisa.